І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 34. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 20-го ЛЮТОГО 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 20, 1958 No. 34. VOL. LXV.

УРЯД І ПРОВІДНИКИ РЕСПУБЛІКАНЦІВ ПРОТИ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ

сен. Вільям Ф. Новленд

Вашингтон. — В Білому Домі відбулася у вівторок 18 лютого конференція членів уряду і провідників Республіканської партії у Конґресі присвячена господарській ситуації країни. Учасники наради обстоювали погляд, що з весною треба очікувати поліпшення господарської ситуації, зокрема, дальшого розвитку індустрійної продукції. Все ж таки, стверджено водночас із цим, що це передбачування може виявитися фальшивим і що тоді, особливо ж якщо б на протязі літа ситуація не поліпшилася, треба буде шукати інших способів і засобів для виходу з господарської рецесії. У висліді нарад учасники заявилися проти будь-яких розмов та проєктів у справі зменшення податків чи започаткування інших невідкладних засобів для стимулювання господарської ситуації. З другого боку республіканські провідники Конґресу висловилися проти „орґії надмірних видаткувань", що їх дехто вважає єдиним виходом із сучасної господарської кризи у ЗДА. Так, наприклад, демократи домагалися востаннє видатного збільшення видатків на публічні роботи, особливо ж у тих областях, де поширюється безробіття. Так же само дехто з демократів, не зв'язуючи себе з напрямними офіційної політики Демократичної партії, обстоював останнім часом потребу зменшення податків. Над можливостями виходу із сучасної рецесії радять уже від кількох тижнів провідники демократів у Конґресі, які під проводом сенатора Линдона Б. Джансона з Тексасу опрацьовують плян невідкладних заходів для поліпшення господарської ситуації, в обсяг якого входило б приспішення різних публічних робіт. Саме ці заходи демократів спонукали республіканців під проводом сен. Новленда відбути й собі нараду над господарською ситуацією, зокрема над програмою „конструктивних видаткувань", в обсяг якої входили б різні роботи в ділянці будівництва шляхів, збільшення оборонних замовлень та іншого. В нараді, що відбулася в Білому Домі, взяли участь: головний дорадник відсутнього Президента, Шерман Адамс, секретар скарбу Андерсон, секретар торгівлі Вікс, секретар праці Мічелл, голова президентської ради економічних дорадників Солнієр й урядовий економіст Годж. Разом з Новлендом взяв участь в нараді ще провідник республіканців у Конґресі Джозеф В. Мартин, юн., як теж інші видатні провідні республіканські сенатори і конґресмени.

Соммерфілд за 6-відсоткове збільшення платень поштових працівників

Вашингтон. — Генеральний поштмайстер Артур Е. Соммерфілд зізнавав на Комісії для Поштових Справ в Палаті Репрезентантів і заявив, що і він і президент Айзенгавер пропонують збільшити платні поштових працівників на 6 відсотків. Соммерфілд остерігав проти рожевих надій на більше збільшення платень поштовиків і відмовився заявити, чи Президент поставить „вето" проти законопроєкту про 7.5 відсоткове збільшення платень поштових робітників. Минулого року Президент не підписав законопроєкту, який був ухвалив Конґрес, і згідно з яким пропонувалося збільшити платні поштовиків на 11 відсотків. Коли б Конґрес прийняв урядовий законопроєкт в цій справі, то видатки державної скарбниці збільшилися б річно на 160 мільйонів долярів; коли б прийняли демократичний законопроєкт — то ці видатки зросли б на два рази більше.

Плянують заповідати стихійні катастрофи з допомогою алярмової системи

Вашингтон. — Бюро погоди повідомляє, що воно плянує заповідати стихійні катастрофи (гураґани, повені і торнада) про допомозі оборонної алярмової системи, яка послуговується радіовими й телевізійними стаціями. Представники бюра погоди переконані в тому, що тоді буде менше жертв в людях і менше матеріяльних втрат, як це тепер буває під час цих стихійних нещасть. Ця алярмова система називається „Конелрад" і перше її завдання контролювати електромагнетичну радіяцію. Під час ворожого летунського налету ця система має право послуговуватися радіовими і телевізійними стаціями та інформувати населення про місце ворожих літаків. Тепер плянують при допомозі цієї алярмової системи повідомляти населення про наближення гураґанів та небезпеку повені або торнада.

В АМЕРИЦІ

● **Статистичне бюро** повідомляє, що на 1-го січня цього року населення ЗДА становило 172,790,000 — 3 мільйони більше як минулого року і на 22 мільйони більше як під час останнього перепису населення в 1950 році. Число народжених було рекордово високе в 1957 р.

● **Весільні гості** і молода пара в Бові, Мериленд, мусіли пересидіти цілу ніч у церковній залі, де відбувалося весілля, бо двері залі на півтора метра були засипані снігом. Ранком приїхав трактор і звільнив з снігового полону всіх весільних гостей.

● **Засуджений совєтський шпигун, 55-річний Джек Собел** пробував покінчити життя самогубством у нюйоркській в'язниці. Його перевезли до шпиталю. Лікарі заявили, що його життю небезпека не загрожує.

● **Тютюнова Компанія ЗДА** продала в 1957 році своєї продукції на 28,208,841 доляр (1956 році — $27,741,124) і мала чистого прибутку 3,306,655 долярів (в 1956 році чистий прибуток становив 2,825,029 долярів). Згідно з статистичними даними, американці курять більше, не зважаючи на пересторогу Фундації для Поборювання Пістряка.

● **У Ворені, Огайо,** 6-річна Едіт Камодека не вернулася із школи і її батьки заалярмували поліцію. Після двох годин розшуків, у яких брали участь також пожежники і добровільці, дівчинку знайшли в „сальоні краси", де їй робили ондуляцію. Молоденька красуня рішила причепуритися, не повідомивши про це батьків.

● **В дипломатичних колах Ріо де Жанейро,** Бразилія, твердять, що колишній диктатор Хуан Д. Перон виїхав із Домініканської Республіки і перебуває, правдоподібно, в Бразилії. Але бразилійський міністер закордонних справ заявив, що нічого про це не знає.

Д-Р ОЛ. САС ЯВОРСЬКИЙ ЗДОБУВ 128,000 ДОЛЯРІВ ЗА ЗНАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ ІСТОРІЇ

Д-р Ол. Сас Яворський слухає запитів, відповідями на які здобув 128,000 долярів.

Ню Йорк. — Д-р Олександер Сас Яворський, український ветеринарний лікар, що приїхав до цієї країни в 1948 році з европейської скитальщини та який своїми виступами на телевізійній програмі: „Запити вартости 64,000 долярів" здобув собі славу „найпопулярнішої людини", минулого вівтірка, 18-го лютого, відповів правильно на дальші скомпліковані запити з американської історії, подвоївши максимальну нагороду за своє знання і здобувши разом 128,000 долярів. В наступний вівторок д-р Сас Яворський має рішитись, чи він задовольниться цією сумою, чи змагатиметься дальше за збільшення першої максималної суми, себто 64,000 долярів втроє і вчетверо, отже до чверть мільйона долярів. Досягнену тепер суму 128,000 долярів д-р Сас Яворський одержав би навіть у випадку, якщо б він продовжував свої змагання і в тих дальших змаганнях помилився у відповідях. Гол Марч, керівник цієї інтересної програми, спонсором якої є відома косметична фірма „Ревлон", під час останнього вівтіркового виступу згадав про „довгий шлях" д-ра Яворського з України до слави і грошей, які він здобув собі своїм знанням американської історії. Не від речі буде згадати, що досі ще ніхто із змагунів не виявив такого знання американської історії і не здобув за це знання навіть половини тієї суми, яку здобув д-р Сас Яворський, нав'язуючи при цьому зв'язки з найвидатнішими постатями сучасної Америки, включно з бувшим президентом Геррі Труманом, якого він просив на свого дорадника в історії, однак п. Труман, гратулюючи йому і бажаючи успіхів, відмовився, щоб не створювати прецедентсу. Вже після перших своїх виступів і успіхів на телевізійній програмі, д-р Сас Яворський, як спеціяліст в американській історії, мав багато і має ще більше сьогодні всіляких пропозицій з каледжів та університетів. В „День Линколна" 12-го лютого він був головним промовцем на врочистостях для відзначення уродин Великого Еманципатора в місті Аббевіл, Луізіяна, в якому він живе та в якому йому недавно зготовили таке прийняття, яким, звичайно, вітають героїв. Д-р Ол. Сас Яворський здобув собі найбільшу популярність не тільки своїм феноменальним знанням американської історії, але і своїм дотепом та культурою своєї поведінки. Він був центральною особою на балі „Червоної Калини" минулої суботи, радо оповідаючи своїм численним друзям, приятелям і знайомим про свої пригоди, що принесли велику славу не тільки йому, але й його українському родові та його далекій Батьківщині.

Летунство плянує випустити 3,000-фунтового сателіта

Вашингтон. — Представник летунства заявив, що цього року восени плянують випустити 3,000-фунтового сателіта Землі, з якого можна буде оглядати те, що дістися на било великий поступ в про- Землі. З цього повідомлення виходить, що летунство зродукції таких штучних місяців Землі, які зможуть виконувати розвідчу службу на нашій землі. Представники військовости вірять в те, що за кілька років при допомозі керованих літаків і фотографічного приладдя можна буде вести „шпигунську працю" з повітря та довідуватися про те, що дістьєя на океанах і землі. До випущення того найбільшого сателіта летунство послуговуватиметься ракетами „Атлас". Представник армії запевнив 18-го січня, що вона має нову тактичну балістичну ракету „Серджент", яка матиме таку розвідчу систему, що буде невразлива на всякі ворожі зброї. Ця балістична ракета 30 стіп довжини з засягом 200 миль буде наслідником ракети „Корпорал", засяг якого виносить від 75 до 100 миль і який був готовий ще 4 роки тому. Обидві ракети можна вистрілювати з землі до цілі на землі. Представник армії відмовився сказати, коли цю нову ракету приділять до військових частин.

„Експлорер" — це тільки перший крок до здобуття космічних просторів — заявляє експерт

Ню Йорк. — Голова армійської агенції для продукції балістичних керованих ракет полковник Чарлз Дж. Петтерсон заявив в Американському Інституті Копальняних, Метамюргічних і Нафтових Інженерів, що армія зовсім не думає спочивати на лаврах після випущення першого штучного сателіта „Експлорера". Він сказав, що армія керується такою життьовою філософією: „Майбутнє належить тому, хто до нього приготований". Полковник Петтерсон порівнював випущення совєтами „Спутніка" до облоги Відня турками в 1683-му році, бо тоді турки загрожували Заходові мілітарно, а тепер це робить Схід в ділянці технології. Та американці не мають причини боятися Сходу: „Ми зможемо все зробити, якщо працюватимемо як одна дружина — науковці, інженери, промисловці і військовики, — підтримані американським громадянством, яке розуміє цю справу", — казав полковник Петтерсон.

Збирають 3 мільйони долярів на бібліотеку ім. Айзенгавера

Абілен, Кензас. — Тут заснувався Крайовий комітет, який 27-го лютого почне збірку трьох мільйонів долярів на побудову бібліотеки імени президента Айзенгавера. Головою цього комітету є президент Американського Залізного й Сталевого Інституту, Бенджемін Ф. Ферлес, а містоголовами є губернатор Кензасу Джордж Докінг і колишній сенатор ЗДА Гаррі Дербі. 27-го лютого в Абілені відбудеться прийняття, на якому будуть присутні голова комітету Ферлес і із дружиною та визначні особи з цілої країни.

ПОЛК. АНДРІЙ МЕЛЬНИК І П. СТЕПАН БАНДЕРА У ПРЕЗИДІЇ КОМІТЕТУ ДЛЯ ВІДЗНАЧЕННЯ 20-РІЧЧЯ З ДНЯ СМЕРТИ ПОЛК. ЄВГЕНА КОНОВАЛЬЦЯ

Мюнхен, Німеччина. — Полк. Андрій Мельник, п. Степан Бандера, ген. Роман Дашкевич, п-ні Дарія Ребет і д-р Юрій Студинський увійшли в склад Президії окремого Комітету, що оформився тут для відзначення 20-річчя з дня смерти сл. п. полк. Євгена Коновальця. Діловий секретаріят того Комітету оприлюднив у цій справі таке повідомлення:

З ініціятиви Проводу Українських Націоналістів, на запрошення ген. Миколи Капустянського, дня 4 лютого 1958 р., в Мюнхені відбулася нарада колишніх співробітників сл. п. полк. Євгена Коновальця в ділянках військовій, революційній і політичній та представників вояцьких організацій і суспільно-громадських централь українців в Німеччині і Голляндії. На нараду були запрошені (поазбучно): інж. Дмитро Андрієвський, Степан Бандера, інж. Осип Бойдуник, о. д-р Іван Гриньох, ген. Роман Дашкевич, ген. Микола Капустянський, д-р Мирон Коновалець, проф. д-р Богдан Кордюк, о. прот. Михайло Коржан, проф. Степан Ленкавський, полк. Андрій Мельник, мґр. Дарія Ребет, ред. Володимир Стахів, Ярослав Стецько; від запрошених вояцьких організацій в нараді зголосили свою участь усно чи листом: мґр. Ярослав Бенцаль від Братства 1 УД УНА, сотн. Степан Сулятицький від Братства Січовиків-Закарпатців, Василь Зброжик від Братства кол. вояків УПА, доц. інж. Дам'ян Пеленський і Іван Стахів від Братства УСС, Володимир Шелест від Леґії Українських Повстанців, полк. Іван Бутковський від Об'єднання кол. вояків УПА, сотн. Іван Галушка від Об'єднання Українських Комбатантів, Іван Керестіль від Союзу Українців Воєнних Інвалідів, пполк. Василь Татарський від Союзу Українських Ветеранів; від громадських централь: полк. М. Семирозум від Об'єднання Українців в Голляндії і проф. д-р Юрій Студинський від Центрального Преставництва Української Еміґрації в Німеччині. Нарадою провадила Президія у складі: ген. Микола Капустянський, проф. д-р Юрій Студинський, пполк. Василь Татарський і мґр. Ярослав Бенцаль. Учасники наради оформилися в Комітет для відзначення 20-річчя смерти сл. п. полк. Євгена Коновальця і вибрали Президію Комітету. Президія Комітету в скл.: голова — А. Мельник, члени — Степан Бандера, Роман Дашкевич, Дарія Ребет і Юрій Студинський — приступила до виконування намічених нарадою завдань і створила Діловий Секретаріят, у склад якого ввійшли Яків Маковецький, Михайло В. Борис, Роман Дебрицький і представник Об'єднання Українців в Голляндії.

Дня 5 лютого 1958 р. відбулося спільне засідання Президії Комітету і Ділового Секретаріяту, на якому намічено загальні напрямні для підготови святкувань 20-тиріччя смерти полк. Євгена Коновальця, що відбудуться 25 травня 1958 р. в Роттердамі. Програма урочистостей буде своєчасно подана до загального відома в українській пресі. Адреса Ділового Секретаріяту Президії Комітету:

Jakiw Makoweckyj,
Muenchen 8
Ayingerstrasse 23/II г.

Ком. Китай заповідає відкликання військ з Кореї

Гонг Конг. — В офіційній комуно-китайській заяві заповіджено відкликання всіх китайських військ з північної Кореї, які перебували там від листопада 1950 року, коли-то китайські комуністи активно встрянули в Корейську війну. В отій теперішній заяві говориться про те, що евакуація китайських військ з північної Кореї почнеться 30 квітня ц. р. і закінчиться з кінцем цього року. Скільки там того війська — не сказано. Рішено це під час перебування комуно - китайського прем'єра Чу Ен-лая і нового його міністра закордонних справ в північній Кореї в цьому місяці. В китайсько-корейському комунікаті сказано, що між китайськими й корейськими комуністами прийшло до „повної згоди" в „усіх справах". З Вашингтону заявлено, що ЗДА порозуміються усіми своїми союзниками, які брали активну участь в Корейській війні, чи альянти зберігатимуть в Південній Кореї надалі свої війська. Звернено увагу, що коли б навіть китайські комуністи дійсно відтягнули свої війська з північної Кореї, то вони далі стаціонуватимуть їх зараз за річкою Ялу, над північно-корейським кордоном, тоді, коли ЗДА й інші альянти мусіли б відтягнути війська на тисячі миль. Це наразило б південну Корею на небезпеку нової комуністичної агресії. Війна в Кореї почалась була 25 червня 1950 року, коли вишколені й озброєні Совєтами червоні війська в північній Кореї переступили 38-му паралелю й збройно заатакували на південь від неї Корейську Народну Республіку. Щойно у липні 1953 року підписано договір про перемир'я.

Польща пропонує дискусію над її пляном „відатомізування" Середньої Европи

Варшава. — Комуно-польський уряд розіслав чотирьом великодержавам, Чехословаччині та Канаді, Данії і Бельгії, які втримують невеличкі гарнізони в Західній Німеччині, одностайний текст ноти й окремо меморандум в справі створення в Середній Европі смуги, на якій не продуковано б ані не зберігано б атомової зброї та не влаштовувано б ракетних баз. Тому, що Польща й Західня Німеччина не втримують дипломатичних взаємин, Польща просила Швецію передати Західній Німеччині ту ноту. Польща пропонує перевести „дискусію" над її пляном. У тій ноті Польща відбігає від теперішнього совєтського і східньо-німецького становища, що в справі з'єдинення Німеччини повинні говорити одна з одною тільки „дві Німеччини" і признає принцип, що це справа чотирьох великодержав. Однак вона не входить вглиб проблеми з'єднання Німеччини, а тільки торкається її посередньо, уважаючи, що справу „відатомізовання" цілої території Німеччини, як теж Польщі й Чехословаччини може поладнати конференція „великої чвірки". Таким чином Польща хоче оминути принципову для Західньої Німеччини справу — не говорити безпосередньо зі східньо-німецькими комуністами, як із партнером. Польська нота бере під увагу недавній сумнів канцлера Аденауера, що „відатомізування" Німеччини не захоронило б її від атомових атак воюючих держав, і вона пропонує, щоб великодержави зобов'язались уважати „недоторкальною" цілу середньо-европейську смугу на випадок війни. Польська нота твердить, що той плян, званий пляном Рапацького викликав загальне зацікавлення.

● **У Москві** на Ленінському стадіоні для широкої публіки влаштовують перегони санчатами, під час яких глядачі насолоджуються „блінами" — твердить московський кореспондент „НЙТаймсу", кажучи, що цим москвини пригадують собі старобуржуазні часи масниць.

РАДА БЕЗПЕКИ ОН ВІДКЛАЛА НАРАДИ У СПРАВІ ТУНІСІЇ

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй зійшлась у вівторок 18 ц. м. для справи конфлікту між Францією і Тунісією у зв'язку з збомбардуванням французькими літаками туніського містечка Сакет-Сіді-Юссеф 8 ц. м., але зараз потім перервала засідання, щоб уможливити З'єдиненим Державам і Англії прдовжувати свою акцію посередництва між тими двома державами. Представник ЗДА в Раді Безпеки Джеймс Дж. Водсворт і Англії сер Пірсон Діксон заявили, що вони вживають „конкретних і позитивних заходів" задля замирення між Францією і Тунісією. Представник Тунісії Монґі Слім застеріг собі право зажадати знову негайного скликання Ради Безпеки, якщо посередницькі заходи ЗДА й Англії не дадуть позитивного висліду. Він хотів, щоб Рада Безпеки визначила короткий остаточний реченець, до якого має виявитись успіх чи невдача посередницької акції, але Рада Безпеки не взяла того туніського бажання під увагу. Большевицький делегат Аркадій Соболєв, який у цьому місяці проводить в Раді, пробував закаламутити настрій своїми „принциповими" заввагами на тему посередництва, яке, мовляв, може бути „добре або зле" та яке не повинно керуватись інтересами держав, які взялися за посередництво, ані не повинно бути упереджене до жадної із спірних сторін. Однак Соболєв не міг нічого іншого зробити, як відкласти засідання, бо всі члени Ради Безпеки без вийнятку (всіх членів Ради Безпеки ОН включно з головуючим є 11) були вдоволені, що є поважні вигляди на полагодження того конфлікту поза тереном Об'єднаних Націй. Представники Швеції, Панами, Іраку і Японії висловили одверто признання для ЗДА й Англії за їх ініціятиву, щоб цю справу мирно поладнати. Не є виключене, що буде скликана окрема конференція, в якій візьмуть участь Франція, Тунісія, З'єдинені Держави й Англія. Така конференція відбулась би на якомусь невтральному ґрунті в Европі, мабуть в Швайцарії. Французький делеґат в ОН Гійом Жорж Піко заявив журналістам, що Франція виключає з розмов із Тунісією „внутрішні справи", під якими Франція уважає ситуацію в Альжирі. Тунісія — і весь зовнішній світ — стоїть на становищі, що поки не буде закінчена війна в Альжирі, до того часу існуватиме вічно потенціяльне джерело конфліктів у північній Африці. — Як відомо, Тунісія заскаржила була Францію до Ради Безпеки за „аґресію", доконану згаданим вгорі налетом на туніське містечко, при чому згинуло було 68 осіб, а з черги Франція оскаржила Тунісію за активне підтримування збройних партизанів, що з туніської території робили випади проти французького війська на терені Альжиру.

Революційний уряд Індонезії дістає підтримку проти комуністів

Паданґ. — Революційний уряд Індонезії, очолюваний д-ром Сіяфрудінном Правіранеґара та звернений головно проти комуністичних впливів в Індонезії, дістає підтримку з різних частин держави, зложеної із кількохсот островів. Заяви льояльности наспіли не тільки від цілого острова Суматри, на якому склався той уряд, але й від північного Целебесу й інших островів. У відповіді, шеф штабу армії генерал Насуціон, вірний центральному урядові президента Сукарно, проголосив виключення з армії і видав наказ арештування також командаyта північного Целебесу, полк. Сомби. Таким чином щораз збільшується кількість високих військовиків, проскрибованих центральним урядом. Поміж двома урядами почалася економічна боротьба: один уряд супроти другого пробує переводити бльокаду й підважувати можливості фінансової екзистенції. Названий прем'єр революційного уряду, який був директором державного банку Індонезії і через те має персональні зв'язки та добре ім'я в міжнародних фінансових колах, нотифікував закордонні банки про постання революційного уряду і просив поки бльокувати фонди Індонезії. Закордонні уряди й банки покищо не займають становища, чекаючи дальшого розвитку тамошніх подій.

Іран переходить на двопартійну систему

Тегеран. — Іранський прем'єр Манухер Ехбаль проголосив створення нової політичної партії під назвою Нація. Він покликався у цьому на згоду від іранського шаха Мохаммеда Різи Палеві та заповів, що він сам, Ехбаль, буде головою нової партії. Опозиційна партія існує від травня минулого року під назвою Народної партії. Третя партія — комуністична Тудеґ — існує в підпіллі, заборонена владою. В Ірані не було ніяких партій від часу перевороту, в якому скинено диктаторського прем'єра д-ра Мохаммеда Моссадека, який спирався на націоналістично-комуністичному бльоці. Після того, як не вдалася остаточна розгра Моссадека з шахом і Моссадека арештували та судили за державну зраду, в Ірані розв'язано всі політичні партії.

У СВІТІ

● **Папа Пій XII** призначив американського монаха з Ордену Францісканів, о. Джеймса Района з Шикаґо, єпископом у Бразилії. О. Район був у Бразилії місіонарем.

● **Японський уряд** протестує проти проголошення Америкою, як забороненої смуги розміром 500 квадратних миль довкола тихоокеанського острова Еніветок, де щороку відбуваються атомові експерименти. Японці заявляють, що це — великий удар для їхньої риболовлі.

● **Московське радіо** оплакує гірку долю індіян в Америці, які, мовляв, хочуть жити на ріллі, але їх замкнули в концентраційних таборах. Так московське радіо називає індіянські резервати.

● **В Англії** поведено атаку проти пресових фотографів і репортерів, які ніби виключно задля сенсації робили по шпиталях світлини і дошукувались всяких персональних подробиць у зв'язку з катастрофою літака в Мюнхені, 5 ц. м., в якій згинуло сім найкращих англійських футболістів. В парляменті говорено про потребу видати закон, що охороняв би інтимні справи приватного життя проти цікавости пресовиків.

● **У Совєтському Союзі** працює 1,164,000 учительок в школах різних ступнів, а 53% осіб з високою освітою це — жінки, — твердить статистика Об'єднаних Націй. Близько півмільйона жінок працюють в СССР як механіки, машиністи та інженери, хоч рівночасно ніде в Европі і в Америці жінки не виконують такої важкої фізичної праці, як в Совєтах.

● **Французька поліція** під час обшуку в помешканнях підозрілих альжирських арабів, знайшла наказ підпільної арабської організації, щоб атентати на паризьких поліціянтів виконувалось по п'ятницях, в день мусульманського свята. Цим пояснюється, чому протягом місяця кожної п'ятниці гине від скритовбивчої кулі щонайменше один поліціянт на вулицях Парижу.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сиґі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВІДПОВІДЬ ПРОПАҐАНДИСТАМ

Міжнародна політика останніх місяців позначилась справжнім пропаґандивним походом совєтських колективних диктаторів, з „найрівнішим між рівними" Нікітою Хрущовим та дещо менше „рівним" Ніколаєм Булґаніним на чолі. Хрущов виголошував промови, а Булґанін розсилав їх у формі дипломатичних листів до голів урядів поодиноких країн, зокрема до президента Айзенгавера. Предметом цього пропаґандивного походу була нова „конференція на вершинах", а ціллю — власне пропаґанда, що в совєтській політиці, як „могутня зброя" має єдине призначення: всілякими брехнями каламутити воду на те, щоб у ній легше можна було ловити „імперіялістичну рибу".

Минулого понеділка, 17-го лютого, президент Айзенгавер відповів цим пропаґандистам дипломатичним листом, адресованим до формального голови совєтського уряду, Ніколая Булґаніна. Лист президента Айзенгавера є одночасно відповіддю на довжелезного листа Булґаніна до президента Айзенгавера з 1-го лютого ц. р. і посередньо на промову Нікіти Хрущова, виголошену в Мєнську 22-го січня.

Відповідь Айзенгавера — одна з найбільш промовистих лекцій совєтським аґітаторам. „Я починаю дивуватись, пане Голово, чи ми кудинебудь зайдемо взаємним писанням промов", — відповідає президент Айзенгавер Булґанінові, і з'ясовує пункт за пунктом своє становище до його листів і промов Хрущова, видвигаючи вкінці кілька конкретних пропозицій для поліпшення совєтсько-американських відносин, за яке нібито розпинаються Хрущов з Булґаніним.

З відповіді Президента, яку коментатори називають найгострішою за всі часи, виразно виходить, що Айзенгавер вважає Хрущова і Булґаніна, на підставі їхніх виступів, або за брехунів, або за дурнів. Доказ — виступ Хрущова в Мєнську, де він говорив про „імперіялістичні правлячі кола Америки" і подібні нісенітниці. Президент Айзенгавер вважає, що Хрущов з Булґаніним, які повторюють ці фрази, свідомо брешуть або говорять це щиро, і тому є дурнями, бо не знають, що говорять. Президент Айзенгавер схиляється радше до другого, лагіднішого окреслення і дає цим дурням лекцію американської конституції та американської системи, які не допускають жадних „правлячих кол".

Очевидно, що президент Айзенгавер відкидає таку конференцію „на вершинах", яку пропонують совєтські пропаґандисти, і прикладами з дотеперішньої практики доказує її безглуздя. Москва і тільки Москва відповідальна за теперішній стан речей в міжнародній політиці, який вона свідомо чи несвідомо створила своїм торпедуванням кожної мирної ініціятиви Заходу і своїми підривними акціями, включно з „ветами" в Раді Безпеки ОН. Можливо, що Москва направду хоче зустрічі „на вершинах", але все, що вона в цій справі досі пропонувала і обстоює, означало б — в оцінці президента Айзенгавера — зійтись при круглому столі і слухати нісенітниць совєтських пропаґандивних промов або сидіти і мовчки одне на одного дивитись.

Президент Айзенгавер навів цікавий приклад, що заслуговує на окрему увагу і з українського боку. Він пригадав совєтське становище відносно Польщі і Східньої Німеччини, що їх Москва вважає своєю „власністю", а тому справи цих країн, як свою „внутрішню справу", не хоче ні з ким обговорювати. Висновок простий: якщо б така конференція мала відбутись за совєтським зразком і на ній мали б обговорювати тільки такі справи, що їх кожний хоче слухати, то не було б про що говорити. В такій конференції президент Айзенгавер не хоче брати участи.

Відповідь президента Айзенгавера є доброю лекцією не тільки для совєтських пропаґандистів, але й для деяких західніх „спеців" від совєтських відносин, які зуміли навіть вивчити російську мову, але не навчились відрізняти совєтської „мирної" пропаґандивної полови від прихованого в ній імперіялістичного зерна. Щастя для світу, що її відрізняють президент Айзенгавер і державний секретар Доллес, якого Булґанін з Хрущовим хотіли б усунути від розмов „на вершинах" за його, мовляв, антисовєтські „пересуди". Ні, — сказав Айзенгавер, — участь Доллеса в такій евентуальній конференції була б обов'язкова і безумовна. Натомість президент Айзенгавер волів би говорити з „будь-яким совєтським урядом, який направду дбає про поліпшення добробуту народів Совєтського Союзу мирними засобами". З листа виходить недвозначно, що Айзенгавер не вважає за такий уряд — владу з Хрущовим і Булґаніним на чолі.

РІШЕННЯ ОДИНИЦІ

Найбільшим злом абсолютних монархій у середньовіччі і в нових часах аж до другої половини 19-го сторіччя, а в Росії до революції 1917 р., було вирішування монархами питань війни-миру без уваги на волю й інтереси народних мас. Причини так званих династичних воєн, за право наслідства, були здебільша масам навіть не відомі, в усякому разі вони дізнавались про них лише тоді ,коли війна вже стукала до їхніх хат. І фанатизм у релігійних війнах був накидуваний згори, а не йшов знизу, від народу. Військо було наймане, чи ленне, професійне ,але край був пустошений невідомо за що й пощо. Диктатури нашого сторіччя — фашистська в Італії, націонал-соціялістична в Німеччині й комуністична в Совєтському Союзі — відновили „право" одніє людини вирішувати долю мільйонів, кидаючи їх як гарматнє м'ясо у війну.

І тому особливо трагічним непорозумінням є випадки, коли не при диктаторській, а при демократичній системі одиниця на якомусь відповідальному становищі, не маючи почуття відповідальности, робить рішення, які потім своїм тягарем падають на всю країну, а то й поза нею. Таке сталося з бомбардуванням туніського містечка Сакет-Сіді-Юсеф над альжирським кордоном 8-го ц. м., яке своїм трагічним вислідом сколихнуло публічною опінією світу, вдарило по престижеві Франції і загрозило упадком французькому урядові. Виявляється, що ані прем'єр Франції Фелікс Ґаяр, ані міністер закордонних справ Християн Піно, ані міністер Альжиру Роберт Лякост не знали про плян цього летунського нападу. Що більше, наказу про цей напад не видав ані військовий міністер з правої партії Незалежних Жак Шабан-Дельма, який потім перший подав цей факт до публічного відома ,ані командант французьких військ з Альжирі генерал Раул Салян. Вище французьке військове командування і високі урядовці міністерства закордонних справ знали, що саме в той день прибуде до того прикордонного містечка місія Червоного Хреста з транспортом дарунків. Вони знали, що альжирські партизани, які дійсно мали в тому районі свою запільну базу для випадів на альжирську територію, саме на той день — з уваги на приїзд делеґації Міжнародного Червоного Хреста — „зникнуть". Відомо було також усім, хто цікавиться прикордонними альжирсько-туніськими справами, що в той день відбувається там публічний ярмарок, на який звичайно з'їздяться довкільні селяни. І тому це був якнайгірший час для летунської атаки проти альжирських партизанів, які переховувались на туніській території.

Тому, — як каже один американський кореспондент — бомби, що впали на базар прикордонного туніського містечка, не зробили там враження гіршого, аніж в самому Парижі й Альжирі. Настала повна констернація — хто це вдіяв і навіщо?! Виявляється, що французький командант прикордонного відтинку, мавши вже раніше повновласть заганятися в погоні за партизанами на територію Тунісії, вважав, що в цю операцію переслідування ворога в ході бойових дій можна втягнути й летунство. І видав наказ, що його „перестаралися" у виконанні молоді летуни з'єднання 25-х машин, здебільша американської продукції, скинувши бомби на юрбу цивільних людей на базарі в саме полудне, на червонохресні авта і на школу. Коли ж цей факт стався і вибух міжнародний скандал, то перед французьким урядом постало питання: здезавувати армію, відмежуватись від тієї акції і проголосити покарання винуватців, чи крити її і боронити кепську справу?! Очевидно, що дискредитувати власну армію під час війни, яка триває в Альжирі — це і престижево неможливо і з уваги на настрої громадянства небезпечно. Отож прем'єр Ґаяр поставив справу довір'я, яке признано йому 335 голосами проти 179 голосів комуністів і „пужадистів". Але це не зменшило кризи: поставило в надзвичайно незручну ситуацію ЗДА з уваги на американські машини, вжиті французами для тієї акції, примусило прозахіднього туніського президента Бурґуїбу, який віддавна пропонує Франції своє посередництво у спорі за Альжир, оскаржити Францію перед Радою Безпеки і дало Москві нову амуніцію для її пропаґандивної кампанії проти Франції і всього Заходу.

І тому ця подія зактуалізувала питання: коли один військовик на підрядному командному становищі може в парляментарній системі наробити своїм нерозважним наказом стільки лиха, то в якій небезпеці знаходиться світ, коли диктатори типу Хрущова можуть „натиснути ґудзик", який запалить нову світову пожежу?!

ПЕРЕГЛЯДАЮЧИ СОВЄТСЬКУ ПРЕСУ

Хати на виплату — для кого?

Большевики, які не минають кожної нагоди, щоб осудити й висміяти „американський спосіб життя", тим часом стараються щосили його наслідувати. З того частенько виходить у підсовєтському житті карикатура на „вей оф лайф".

Ось для прикладу: мешканева проблема у Совєтському Союзі — одна з найгостріших. В цьому легко могли переконатись закордонні туристи, від яких годі було приховати, що навіть у Москві родини з 3-5 осіб туляться в одній маленькій кімнаті. Дотепер мешканеві доми в СССР будовано державним коштом і заселювано їх партактивістами та „передовиками виробництва". Селяни й робітники переважно будували собі хати власним коштом і з власних матеріялів.

7-го лютого московські „Ізвєстія" грубим шрифтом опублікували новину під заголовком: „Будинки на виплату". В тексті цього повідомлення вияснюється, що, в 1958 році держава продасть громадянам деталей на 95,000 стандартних одномешканевих домів (2-4 кімнати, а деякі з верандами) по ціні від 15 до 25 тисяч рублів. За встановлення цих домів треба буде доплачувати окремо. При оформленні договору на купівлю дому треба вносити половину його вартости, а решту — після того, як дім буде викінчений.

Очевидно, що 95,000 домів при населенні Совєтського Союзу понад 200 мільйонів — краплина в морі. Зрозуміло також, що робітник, який заробляє місячно 350-500 рублів в такому домі не житиме. Але після такого почину совєтська преса напевно хвалитиметься, що СССР вже здоганяє Америку в „житлобудівництві".

„У нас в Криму"

Під таким заголовком „Радянська Україна" (14 січня ц. р.) в рубриці „Листи читачів" вмістила допис якоїсь Фросини Сороки. Ось що пише ця дівчина в своєму листі, певно подиктованому партійними чинниками: „Коли я довідалася про те, що можна переселитися в Крим, зразу висловила бажання поїхати працювати на виноградниках і в садах. Сама я з Дрогобицької области, Самбірського району, села Бабина. Приїхала в Крим 5 березня 1957 року. Оселилась у колгоспі імени Чапаєва Сакського району. Прийняли мене тут радісно, тепло, дали новий будинок, кошти на придбання корови. Так я зразу стала господаркою (?). Пішла працювати у виноградарську бриґаду. Швидко освоїла цю роботу, яка мені сподобалась..." — Далі Фросина Сорока пише про те, скільки вона заробила пшениці на трудодні і скільки заплатили їй готівкою. А закінчує свого дописа такими словами: „Приїздіть до нас, дорогі земляки, і самі побачите чудові кримські простори..."

Поминаючи всі „блага", які впали в Криму на голову Фросини Сороки, з цього листа можна було б припускати, що під теперішний час відбувається організоване „добровільно-примусове" переселювання людей з перелюднених районів Галичини на опустілі кримські землі. В проголошеній свого часу совєтським урядом „амнестії" для депортованих у 1944 році за „колябораціею з німцями" інгушів, калмиків та ін. — кримських татар не згадується. Очевидно, більшість їх вимерла, не витримавши тяжких умов існування на півночі.

Трагедія українського лісу

Про катастрофічне становище лісового господарства на Україні в еміґраційній пресі згадувано вже не раз. У зв'язку з цим алярмуючі статті лісових фахівців появлялися також у совєтських часописах. Офіційна совєтська преса не криється і з провалом широкозакросної кампанії насаджування т. зв. лісозахисних смуг у посушливих районах України та південно-східньої частини СССР — більшість цих смуг, що коштували державі грубі мільйони рублів, погинули без догляду.

В останніх роках, після ліквідації частини північних концтаборів, які давали на експорт і для внутрішнього вжитку основну масу деревини — почалося безоглядне винищування лісів на Кавказі і Україні, передусім в Карпатах. В передовій статті „Ізвєстій" (14 лютого) читаємо: „Становище в наших(?) лісах викликає тривогу в усіх, хто справді любить природу, всіх, хто не задовольняється сьогоднішнім днем, а ще й заглядає в майбутнє. Дві третини наших лісових багатств зосереджені на півночі і сході країни, але заготівлі тут ведуться в незначних розмірах. У той самий час в районах, де лісові масиви дуже порідшали, вирубують їх з великою інтенсивністю".

Редакція „Ізвєстій" мусить признатися в страшному злочині супроти лісу, доконуваному з наказу центральної влади — в тому, що так званий переруб лісу, тобто перевиконування плянів вирубування лісу, в „деяких районах" становить 160-250 відсотків! „Хіба не звучить як гіркий докір — уболівають за українським лісом московські „Ізвєстія", — що у нас і досі, на сорок першому році існування совєтської влади, немає генеральних плянів лісового господарства!"

Ганебне признання центрального урядового органу закінчується словами: „Треба, щоб уже в найближчих роках були вжиті заходи до всебічного освоювання лісових багатств Півночі, Сибіру і Далекого Сходу..."

Сталін робив просто: виарештовував за пляном певну кількість тисяч „ворогів народу" і перекидав їх на північ, на лісорубки. Мабуть і Хрущов не придумає нічого іншого, щоб зліквідувати „прорив на лісовому фр[...]ті". А тим часом українські ліси гинуть...

Полюють за дипломами

Під таким заголовком про нову категорію „дипломованих" інженерів, лікарів, педагогів та інших фахівців пише „Радянська Україна" 30 січня ц. р. Мабуть, категорія ця досить численна, бо поодинокі випадки совєтську пресу, як відомо, не турбують, а завжди вона забирає голос у справах типових, щоб „виховувати" й „перевиховувати" населення. Отож, „поряд з працьовитими людьми, — пише ця газета, — які хочуть мати справжні знання, до вечірніх і заочних навчальних закладів іноді потрапляють люди несумлінні, люди, яким потрібна не освіта, не знання, а документ про освіту, що дає право на вищу посаду й більшу зарплату. Ставлячи перед собою єдине завдання: всіма правдами й неправдами одержати атестат чи диплом, вони вдаються часто до нечесних заходів у виконуванні контрольних, курсових, дипломних робіт і навіть складання екзаменів. Бувають випадки, коли контрольні роботи для заочників виконують місцеві вчителі чи інші спеціялісти..." — Далі газета з обуренням запитує: „Як могла Козелецька середня школа, Чернігівської области, видати атестат зрілости С. Бельманові ,який при вступі до Київського університету в письмовій роботі з української мови на двох сторінках зробив 15 грубих помилок? Чому київська середня школа випустила з атестатом зрілости М. Міненка, який при вступі до вищої школи в невеличкій письмовій роботі зробив 34 помилки..."

Отак переганяє Совєтський Союз Америку в підготові кадрів висококвалifікованих фахівців.

В. С-ко

ТИ НЕПОМІТНО ТАК...

Ти непомітно так прийшла
І так неждано слід лишила,
Як сивина, що скроні вкрила,
Коли вже юність одцвіла.

І це на мить, лише на мить,
Бо потім зникне й спогад навіть:
Чи ж бути восени заграві,
Коли вже літо одгримить?...

ОЛ. СОРОКА

„НАЦІЯ В ПОХОДІ"

Минулого року 33 мільйони американців змінили місце свого побуту. Більшість з-поміж них змінила лише своє старе місце, оставшись у тому самому „повіті" або переселившись з міста на його периферію, в тихі передмістя (тепер і вони стають велелюдні!). З цього числа майже чотири мільйони осіб переселилось до іншого повіту, а понад 5 мільйонів стало жити в іншому стейті. Це — цифри за 1957 рік.

Чому американці так масово змінюють місце свого побуту? Цей феномен, як пише журнал „Герпера" за лютий ц. р. годі вияснити одним реченням. Мотивами цього масового руху є: надія на кращі заробітки, утрата або звільнення з праці, також родинні клопоти, розводи, розчарування. Родин, що проживають у т. зв. трейлорах, є під цю пору понад мільйон. Як подає цей журнал, життя в трейлорі не таке дешеве, легке та приємне, як декому здавалося б! Постій такої „хати" на колесах (паркування) досить дорогий: 35 дол. місячно треба платити за воду, електрику і інші послуги. Пересічний трейлор коштує від п'яти тисяч, за 5-6 років старіється і втрачає вартість скорше за нормальне авто. Життя на довшу мету в трейлорі — обридне, також побут на одному місці стає нудним для „перелетних птиць". Наступає дальша мандрівка. Це направду циганське життя, що нагадує старі піонерські часи. Як подає статистика, найдовший побут такої „скитальчої" родини на одному місці триває не довше 2 років.

Соціологи, що пильно студіюють цю проблему нашого краю, називають її „недугою нашої доби", пов'язаною, а радше спричиненою деякими мінусами тутешнього життя, а то й усієї системи. Гарячка на велику скалю змінювати місце свого побуту в ЗДА сягає початків другої світової війни. З кінцем другої світової війни понад два мільйони ветеранів пішло до коледжів, більшість із них вибирала дальше положені місцевості; буваючи світами, хотіли й шукали нових вражень ,околиць, людей, скинувши свою уніформу. Покінчивши свою науку, часто одружившись на нових місцях, багато молодих людей не вернулось зовсім у свої родинні гнізда...

Приблизно у той самий час держава й приватний капітал стали закладати в нових, далеких місцевостях краю — нові осередки плянування, дослідів, військового й секретного виробництва — часто в „диких" донедавна околицях, за доброю заплатою. Також виробничі компанії з фінансових і стратегічних причин переносили свої довголітні варстати праці й джерела заробітку для соток тисяч люду — в далекі південні й центральні стейти. За ними пішло багато кваліфікованих робітників, молоді передусім. Цей процес пересування індустрії, пише журнал, задля певних причин промовчується, тому новітній „ісход" робітництва не є такий помітний. Ця внутрішня еміґрація змінює обличчя Америки! Поступово й невблаганно. Народжується нова суспільна група американського народу, зовсім неподібна до людини попереднього, старшого, „нашого" типу. Виховання дітей і молоді набирає інакший характер, бо світогляд батьків та способи їхнього заробітку та життя вже не ті, що колись були. В такої категорії людей зникає зовсім старе, сантиментальне поняття „гом гавн", родинне місто!

Далі, читаємо в цьому журналі, — сучасна американська родина маліє. Правда, число народжень зростає, зате відпадає в родинному колі така типова й шанована досі дальша рідня — як дід і бабуся, різні вуйки, стрийки та ославлені тещі... Ці особи в модерній американській родині викинені поза борт родинного гурту.

Соціологи кажуть, що якраз таке еґоїстичне наставлення новітніх американських родин (тих мандрівних зокрема!) спонукає їх змінювати місця — без „непотрібного баласту" — дальших і здебільша старших віком членів рідні. Тому „товчуться" вони світами, бо не обтяжені „непотрібним" тягаром, у формі дальших членів ґенеалоґічного дерева... Ще одне цікаве явище: такі відірвані від рідного середовища й ґрунту родини, прибуваючи на нові місця „постою" — зовсім не нав'язують контактів із автохтонами, а шукають таких „циганів" ,як вони самі; дуже скоро стають з ними приятелями. Це тому, що більш-менш одного віку і працюють в тих самих фабриках, установах тощо. Свій свого впізнає! Це явище загальне в тих родинах, що мають дітей у шкільному віці. Спільні турботи за виховання, школа, дитячі забави, інтереси — зближують людей зовсім незнаних, чужих національним походженням, релігією, а то й расою.

Зміна населення, що була такою великою в половині 19 сторіччя, у зв'язку з розвитком американської індустрії, будовою залізниць, корчуванням лісів тощо — це був рух одної, самітньої людини. Родина оставалась далеко від неї, і аж з покращанням долі тієї одиниці, з певною сумою грошей в кишені — поселялись на місце праці такого самітняка — його жінка й діти, з іншими старомодними „додатками". Це явище було відоме в першу чергу поміж новими европейськими еміґрантами (не один наш брат, що має понад шістдесятку, сказав би на цю тему!) А тепер зовсім не так. Як подає Цензусове Бюро, зміни місця праці за останнє десятиліття потягають в незнане всю родину: подругів та дітей, в пропорції дев'ять на десять родин. Щодо віку, найбільші тенденції зміни місця виявляють люди у віці поміж 18 і 35 роком життя. На диво, родини з малими дітьми „муфуються" частіше, як бездітні подружжя. Причиною цього є кращі заробітки, легке виживлення родини. Південні стейти ЗДА показують більшу тенденцію до зміни місця. Це відомий рух припливу кольорового населення на „білу" північ і схід; також східні райони краю є в руху, а найбільше процентово стабільним є Захід Америки, також центральні стейти.

Які на довшу мету будуть наслідки такої „мандрівки народів" годі передбачити. Вони будуть поважні, головно ж щодо соціяльного, релігійного, політичного й бизнесового життя. Наступлять зміни в політичному укладі сил, в торгівлі. А що головне для нас, американських українців, в національно-культурних і мовних аспектах! На цьому потерплять обидві наші українські Церкви: греко-католики розпливуться по латинських костелах, а православні стануть приставати до греків, сирійців — у південних і західних стейтах, бо перемішаються (щодо релігії) з протестантами. Гарячка цього „руху" відбивається і на автохтонах, приходить до висновку цей журнал. На тих, що споконвіку сидять на місцях: вони відчувають цей процес, часто болюче його переживають. Одне є очевидне, читаємо під кінець: цей рух приближає ту днину, коли американська мозаїка рас, релігій, культур і мов — витворить одну культуру. З тих причин, на довшу мету цей процес знайде своє оправдання, буде мати свій історичний сенс. Яке наше ставлення і думка на цю сміливу, оригінальну перспективу, не важко вгадати. Ясно, що наші висновки зовсім не будуть оптимістичні, рожеві.

М. Б.

Роман Коцик

ПРОГОЛОШЕННЯ IV УНІВЕРСАЛУ В БАЛТІ

(2)

В маніфестації проголошення IV Універсалу місцеві москалі, як ліві, так і найправіші, б. члени Союзу Русского Народу, участи не брали. Жидівська інтеліґенція поставилась до проголошення самостійности неґативно, хоч не так ворожо, як москалі. Жиди-сіоністи обох відтінків взяли участь у маніфестації, і їх ставлення до цієї історичної події було наскрізь позитивне. Цікаво, що й поляки, яких тоді немало було в Балті, втікачі з розгромлених економій, із симпатією віднеслися до IV Універсалу. Один поштовий урядовець відчитав його по-польськи. Член міської управи, один з давніх лідерів місцевих поляків, привітав від імени польського комітету проголошення самостійности України в польській мові і висловив надію, що в Українській Державі польська національна меншина матиме можливість вільного розвою.

На большевиків у Балті не прийшлося довго чекати. Місцеві большевики, не маючи відваги виступити самі, стягнули зі станції Бирзула відділ озброєної голоти і насадила в місті свою „рабоче-крестьянскую" владу. На сусідні села не мали відваги показуватися, і там ми переховалися. В місті почалися грабежі і убивства.

Дехто спитає, як це можливе: на урочистому відчитанні IV Універсалу величава всенародна маніфестація, почесна сотня з оркестрою ентузіязм з приводу проголошення самостійности — а через пару тижнів після того Балта опинилася під владою кількох покидьків суспільности? Хочу тут докладно це вияснити.

Кожна революція видвигає гасла, які є менше або більше приємні для широких мас. Большевики не лише обіцяли, але й давали народові все. За ними йшла не тільки темна маса, але й уся російська і зросійщена інтеліґенція, знаючи, що лише у російській державі може вона затримати своє упривілейоване становище супроти автохтонів-українців. Жадна українська влада, хай би вона була навіть найліпшою, не дасть свого народу під супремацію москалів. Як ми опісля, під час гетьманської влади мали нагоду пізнати, не зважаючи на те, що ця влада була аж надто опанована москалями, вона не могла москалів зробити собі прихильними. Під час приходу большевиків було у Балті понад 300 кадрових офіцерів, які вечорами заповнювали одинокий першорядний, як на тодішні часи, ресторан „Городской клуб", але жаден з них не пішов в українську сотню, що весь час до приходу австрійського війська воювала з большевиками. Червоноармійці здирали на вулицях пагони з офіцерів. Раз вечером наскочила така банда на „Городской клуб" і „освободила" тих офіцерів від годинників, грошей і шинель, а двох навіть убила, але все ж таки ті большевики для цих офіцерів були „свої" люди.

Українська спільнота недоцінювала тоді свободи і вважала, що москалі дадуть автономію. Большевики про око навіть почали переводити українізацію, щоб потім впровадити колективізацію-кріпацтво. Російські соціялісти-революціонери в Балті, як Баришов, Новіков і Лабастов, які очолювали продовольчу управу, запитані на 2-му селянському з'їзді, чи признають вони проголошену III Універсалом автономію України і її Ґенеральний Секретаріят, відповіли дослівно: „Владу признати мусимо, яка б вона не була, але як ми до неї будемо ставитися, це наша справа".

Ми хотіли зорганізувати в місті Вільне Козацтво для охорони проти ґрабіжників, але лідер „проґресивних" москалів, Майборода, рішуче цьому спротивився: „Зачем вольное казачество, когда есть уже „Балтская боевая дружина". Та бойова дружина оголосила „невралітет", а частина її перейшла до большевиків. В травні 1918 р. за часів гетьмана, один з її командирів, Зеленюк, став на чолі „карательного отряда", розгромив „Просвіту" і почав катувати Богу духа винних селян.

Слідкуючи за психікою народу, можна було всюди вичути: „зробимо, як зарядять згори", „бийте, на те ви начальство". Ніхто з тодішніх державних мужів не вмів сказати, який буде лад на Україні і чи буде армія наємна чи з набору. Це були головні питання, що кожного хвилювали.

Пропаґанда друком була поставлена дуже слабо. У Києві тоді виходили три часописи в українській мові: „Нова Рада", орган соціялістів-федералістів, редаґована А. Ніковським, на ті часи репрезентаційна газета; „Народна Воля", орган соціялістів-революціонерів, видавана М. Ковалевським, і „Робітнича Газета", орган Винниченка, яка про робітничі справи писала дуже мало. До Балти приходило по 3-4 числа згаданих газет. Кожний пересічний громадянин, що цікавився тодішніми подіями, купував російські газети „Кіевская Мысль" або „Одесский Листок", де кожна дія уряду була предметом кпин. Ценральна влада недоцінювала могутньої зброї преси. Большевики поступали цілком інакше.

Не пишу це для того, щоб робити комусь закиди, бо тих людей здебільша на цьому світі вже немає, але для того, щоб ми вчилися на наших помилках. Ще багато можна прочитати в нашій пресі про „демократизм", „співпрацю" усіх, проживаючих на Україні. Перестаньмо бути наївними! Теперішня панівна кляса, а вона вже добре запустила коріння, від голови колгоспу почавши, не захоче нічого втратити із свого упривілейованого стану. Ця кляса, як той мировий посередник з-перед 1917 року знає, що в Українській Державі вона непотрібна і ніхто на неї працювати не буде.

Кінець

ЛІТЕРАТУРА МИСТЕЦТВО РОЗВАГА

Людмила Коваленко

ЛІТЕРАТУРНІ КОНФЛІКТИ

Хоч у нас тепер вийшло з моди робити річні перегляди літературних явищ, проте, думаю, що буде цікаво оглянутись на пару минулих років бодай з погляду конфліктів, які вони викликали в літературному житті.

Найбільший конфлікт — це сама особа письменника. Кому потрібен письменник з його писаннями, ідеями, проблемами, коли можна так вигідно сидіти перед телевізією, маючи коло себе на підлозі „севен-ап" або й пиво — і дивитись на речі, які не викликають великих проблем, або від яких можна відмахуватись, як від чужих, і піти спати з спокійним сумлінням?

А в цю ідилію вривається український письменник (найчастіше — письменниця) і починає аналізувати минуле, робити прогнози на майбутнє, пробувати збагнути основні течії сучасного. І цей письменник не тільки пише, а ще й видає (здебільшого власним коштом) свої твори, а потім стає у грізну позу перед суспільством і питає, як в старому антисовєтському анекдоті: „Чи ви читали мої твори, а якщо не читали — то чому?"

Сумлінніші з нашої еміграції бодай купують книжки, ставлять їх на полицю, але рідко коли читають їх. У нас в товаристві тепер нема гарячих дискусій про останні твори якогось письменника, і молодь не вибирає собі ідеалу чи героя з цих творів і не судить старше покоління по них.

Другий конфлікт — конфлікт між критиком і письменником — в нашій літературі найзапекліше розгорівся навколо „Далекого Світу" Галини Журби. Власне, конфлікт розгорівся не тільки навколо цієї „розповіді автобіографічної", скільки навколо раптового бажання авторки ввести у літературний твір і свій власний правопис, який перешкоджає сприйманню твору, і свої власні публіцистичні осуди польсько-українських відносин.

Третій конфлікт — між критиками щодо вартости твору — розгорівся навколо „Духів і дервішів" Віри Вовк. В той час, як більшість критиків були у захваті від цієї книжки, В. Сварог у „Нових Днях" скритикував і книжку, і саму авторку, як героїню її.

Конфлікт між автором і суспільством виріс навколо „Хрещатого Яру" Докії Гуменної, що його деяка частина суспільства сприйняла, як образу пам'яті О. Теліги і тих націоналістичних діячів Західньої України і першої еміграції, що, забувши про власну безпеку, ринули на обвіяну мріями Україну творити державу.

Остання книжка Гуменної „Европа Критська" покищо конфлікту не викликала.

Конфлікт серед галичан викликала книжка д-ра М. Шлемкевича „Галичанство". Галичани здебільшого вважають себе ображеними цією книжкою, хоч в ній зібрано і багато так поширених серед галичан переконань, що вони є організаторами для розхристаної, мовляв, наддніпрянської талановитої стихії. Спірним взагалі є, чи можна надавати титули геніїв будь-якому колективові, тим більше — багатомільйоновій спільноті — чи то зі Сходу чи з Заходу України.

Конфлікт між національностями змальовано у моїй останній книжці „Рік 2245-й", де я пробую показати ту нехіть до інших народів, недовір'я і підозріння, яке є основною рисою російського збірного характеру, — і яке робить росіян такими важкими, фактично, неможливими до співіснування чи навіть просто добросусідського життя. Одночасно я висунула кілька проблем майбутнього суспільства, які, сподіваюсь, також викличуть конфлікти, осуди, суперечки і розходження поміж читачами й критиками.

Конфлікт у психіці виявився у „Ротонді душогубців" Тодося Осьмачки. Яким чином людина, що вважає себе оборонцем українського села проти нападу комунізму і Москви, дійшла до того, що робить куркулів помічниками Сталіна у нищенні куркулів — зрозуміти важко, бо це вже переходить за межі того, що ми можемо зрозуміти нашими нормальними способами думання і сприймання. Щось, десь, під якимось впливом перескочило через нормальну ланку асоціяцій, і витворився дивний, несамовитий конфлікт між тим, що тепер автор вважає за правду, і тим, що він описує, як правду. „Ротонда душогубців" — найкраща ілюстрація того, як стискається душа й уява письменника під режимом комуністів і вже не може виpів-

(Закінчення на стор. 4-ій)

Ірина Ш. Шуварська

ІДЕШ — ЧУЖИЙ

Човни позичені, чекає
на березі обдертий час.
В вітрила завиваю сонце
і хвилі кинулись... мовчать.

Ідеш — чужий,
не пригадаю:
привіт прозорістю вітрил
до мене щоб наблизив
хвилю,
в якій святиню відтворив.

Михайло Островерха

У СВОЇМ СВІТІ

В робітні мистця Михайла Осінчука.

Шум, гамір, метушня, гонитва — все й усі в поспіху! Воно й зрозуміло. Це ж метрополія світу! Тут збігаються усі шляхи сучасного Молоха. Тут і мистецтво починає захоплюватися цим шаленим темпом Молоха.

Тут професор академії мистецтва може зійти — і сходить! — у тінь забуття, а неук, якщо добре в цій суматосі справляється, може стати на деякий час „професором академії". Це залежить від сили й витривалости ліктів такого типа і від безкритичности рідного оточення...

Життя ж далі кипить і бурлить!...

Але — добре, що в кожній обставині нашого життя є завсіди якесь „але"! — в цій нестерпно - метушливій метрополії, Ню Йорку, є один тихий куток. О, так! на „давнтавні"! А в цім кутку-кімнаті панує спокій: філософічно-ясний і творчий спокій. Цей спокій, думка, добрий настрій, а ще краще сказати: надхнення, охоплені в ритміку ліній, сповнені глибокими тонами барв. Цей спокій, задума, настрій сягають далекої давнини: Візантію, що і в Україні була. Стара мистецька культура. Цей творчий спокій дає душі і час, і нагоду для відпочинку від цієї сустної метрополітальної суматохи.

Це — про творчий спокій мистця Михайла Осінчука я тут говорю. Це у нього ця храмина іншого, того доброго і вдумливого світу.

Інколи, вирвавшись із цієї суматохи, заходжу й я до його мистецької робітні. Ніде правди діти — також тужу за конструктивною мистецькою давниною, що має змисл, красу, думку, логіку, поезію. Якщо ви надивились на цих — сучасної ремісничої роботи — святих на іконостасах по наших церквах, якщо ви придивились отим гидрокефалікам, тим „сантаклосам" — замість того нашого св. Миколи! — тим безянгольським янголам, то ви щиро затужите за тим, щоб хоч поглянути на правдивих святих, яких мистець творить, — як і колись у давнину, — у творчім тремтінні своєї душі, у чистій напрузі свого серця. А є нагода поглянути на них у робітні мистця М. Осінчука: саме він пише ці ікони до іконостасу — його ж пляну — для нашої церкви св. Івана Хрестителя у Питсбурґу, Па. На душі стає ясно, коли дивитися на св. Отця Миколая, того давнього, без мітри на голові, з гармонійно покладеним омофором, що спливає кінцем до долу; на св. Івана Хрестителя, що всією своєю істотою нагадує нам того безстрашного, суворого лева, рикаючого у пустині, що ходив — і ходить! — по світу, мов сумління грішників; на суворого, але доброго і повного любови та милосердя Ісуса Христа — Учителя; на Його Матір — ласку, ґрацію, ніжність і надію. А все те охоплене рит-

Михайло Осінчук

мом ліній, що — мов сонети Франческа Петрарки — логічно пов'язані, вичуто замкнені, а все вміло й культурно завершено м'якими, але глибокими тонами барв.

В цім спокою рівноваги, ритму, симетрії, у тоні цієї під мозаїку кольористики, — на цім тлі я сную таке ж чисте мереживо моїх думок, сперетих на цих творах мистця. Уже шмат часу, як знаю мистця. Ще у Львові заходив я до нього, до робітні. Цікаве — він ніколи, з якимсь підкресленим захопленням не рвався до краєвиду, до участи з краєвидом на мистецьких виставах. Він постійно поринав, заглиблювався, вдумувався в ікони — Матері Божої, Ісуса Христа і святих. За старим звичаєм, краще — за старою школою, він писав і пише нам ці символи цих святих постатей. Адже ж, і його портрет Митрополита графа Андрея Шептицького, і той виконаний під добру старовинну школу: у ньому є монументальність безтілесна.

Людину ж у церкві треба відірвати від землі, треба піднести її душу до Творця, треба молитовно цю людину настроїти. І ці символи, висловлені в лініях рівноваги, ритму й симетрії, саме й приносять для душі людини цю молитовність у церкві. То й не диво, що мистець не квапиться приготовлятись і брати участь у мистецьких виставах на людських базарах, бо ж він має постійну виставу своїх творів — у церквах. — Мистець зв'язаний із тією доброю візантикою української XV-XVI століть: роз'яснена, близька для душі, зрозуміла і, врешті, наша, української душі.

І з цими іконами, з цими євангелистами, з архидияконами й серафимами, — що бережуть святилища, — у цій тонації барв, що так тужно несе мою думку до Равенни, до Риму, до Фльоренції, до тих неперевершених там мозаїк, — я душевно відпочиваю.

...Хоч за вікнами робітні мистця безупинний гамір усесвітньої метрополії.

Бронкс, Н. Й., 13 січня 1958.

Проф. д-р Юрій Бойко

ПОЕЗІЯ ШУКАНЬ, СУМНІВІВ І НАДІЇ

Наше покоління має великий борг перед поетами, воно їх мало читає. Лірика сьогодні не знаходить достатнього попиту. Життєве темпо жене людей у часі і просторі, не дає людині зосередитися на своєму я і знайти у серці співзвучність з інтимною поезією.

Поети також не раз ідуть назустріч злобі дня, кидаючися у хаос дразливих, немов джаз, звуків, підміняючи глибину змісту претенсійним позерством, розрахованим не на створення внутрішнього враження, а на ефект. В цих обставинах треба мати певну дозу героїзму, щоб встоятися на сторожі душевних глибин, на чатах біля нескаламученого спокою поетичних форм, що віками довели свою життєву непроминальність.

До цих непомітних героїв життя і штуки належать Остап Тарнавський, який за останнє десятиріччя випустив три збірки поезій („Слова і мрії", 1948, „Життя", 1952, „Мости", 1956), що на їх підставі вже можна окреслити своєрідність його поетичного таланту.

В добу гонитви за поетичною еквілібристикою українська література завдяки Тарнавському оздоблюється черговим вінком сонетів, здобуваючи коштовну прикрасу в тій мистецькій формі, яка від століть уважається найдосконалішою і найбільше реглямеитованою формою поетичного вислову.

Щоправда, в якійсь мірі і стосовно Тарнавського могли б ми сказати: довліє дневі злоба його. Але, боронь Боже, не в сенсі закиду погоні за сенсацією, чи модою. З цього погляду наш поет стоїть поза всякими підозрами; одначе його гризе творчий неспокій перед широкою панорамою екстремів новітньої поезії, в цілій повені щирого й удаваного трагізму лірика, він шукає чогось глибшого, якихось нових можливостей поетичної виразности.

Чи знайде? У формі — напевно так! Але у змісті? Тут є постійною небезпекою більше втратити, ніж знайти. І це, мабуть, відчуває він сам також. Бо і в останній його збірці є ряд поезій, які не далеко відходять від усталених літературних норм, а новаторство стиха, несміливо входить у творчу ляборaторію поета і знаходить собі тут скромне місце, щоб оновити образи без одчайного ґвалту деструкції, щоб влитися новим вином у старі міхи.

***

Остап Тарнавський виступив на полі української поезії ще в 1934 році, але тільки в 1948-му видав свою першу збірку, в яку ввійшло не все на той час ним написане. Завдяки цій скромності поет виграв. „Слова і мрії" є вже значущим етапом до зрілости. Тут небагато є такого, що варто було б відсіяти. Вже виступають виразно всі ті позитивні властивості його хисту, які в пізніших збірках окреслюються повніше. Більше того, в ній привабливі потенції, яких автор ще не встиг розгорнути протя-

Остап Тарнавський

гом останніх років, які ще ждуть на своє завершення.

Змістом своїм збірка торкає багато тем і настроїв. Це мрії про батьківщину, яка лишилася десь позаду за горами, це картини бойового походу, в якому росте надія на поворот до рідної землі з перемогою, це й майже у верленівських тонах мелодія останньої туги, а поруч — поклін могилам тих, що мужньо полягли в бою, і молитва за них, а далі — цілий жмуток поезій про кохання, туга за рідним домом, сум за друзями, від яких життя може й навіки відірвано, застанова над тим прикрим фактом, що „юність вже відходить", хоча „ще не жив", і знов мандрівка в далекі світи...

В поезії Тарнавського ніде не знайти мотивів радісного буяння, соняшного захвату. У нього — присмерк, тривога, іноді розпач, і лише іноколи тиха, в собі замкнена радість. Такою є його поезія. Коли її читаєте, вона поволі полонить вас, огортає своїм чаром, і ви відчуваєте, що наблизилися до таїн близької вам душі, душі людини, що живе болями нинішнього дня і нинішнього покоління.

Не раз оптимізм великим зусиллям прориває запони туги і звучить закликом.

Журба, що опановує поета, ніколи не є манірною; його печаль виростає з нездійснености надій національного відродження в рр. останньої війни, і соціяльні причини виникнення його песимізму викликають водночас і надії, бо поет хоч і з інтимною глибиною говорить про своє сумне споглядання світу, все таки в цьому не милується і шукає виходу з цих настроїв:

„І наче ждем когось
[у тихій тузі,
і наче ждем її
[— княжну-весну,
що похилилась,
[мов калина в лузі
та що її —
[калину підіймуть".

У поезії Тарнавського змагається кілька поетичних стихій, кілька поетичних манер, засвоєних, мабуть, упертою працею над літературними зразками. Найелементарнішим є вплив Сосюри, подекуди ви відчуваєте відгомін патетичної простоти Сосюриного наспіву, з його ніжністю і щирістю туги. Це найбільше помітно в ранній поемі „Оксана" (1949 р.), що не потрапила до першої збірки. Тут оспівано ідеальне кохання Шевченка до дівчини-кріпачки, яка

(Продовження на стор. 4-тій)

З ВИСТАВКИ Л. МОРОЗОВОЇ І С. ЛИТВИНЕНКА

Сергій Литвиненко „Гетьманівна"

Микола Кузьмович

ВИСТАВКА „МОДЕРНІСТІВ"

Деґа в розмові з Малярме жалівся, що йому (Деґа) не вдаються спроби писати сонети, хоча він має стільки добрих і гарних ідей. „Приятелю, — відповів Малярме, — сонет пишеться не ідеями, а словами". Цей анекдот пригадався мені, коли я оглядав виставку „модерністів", що відбувалася в першій половині лютого в одній із заль Народного Дому в Ню Йорку.

Мені здається, що як продумати цей анекдот до кінця, то можна з'ясувати собі одну із засадничих проблем модерного мистецтва. Її суттю є факт, що кожна форма мистецтва має свою скалю першенств. За Малярме — вірш в першу чергу збудований із звуків і слів; картина — це передусім самостійно існуюча цілість, створена із кольорів, ліній та форм. „Картина, заки стане зображенням коня, крісла чи жіночого акту — є в першу чергу куском полотна, вкритим площинами кольору, розміщеними у відповідному порядку" (Моріс Дені). Такий, насамперед оптичний, сказати б, чисто малярський підхід до малярства є тим спільним знаменником, що лучить семеро мистців, заступлених на виставці. Стилістично ж вони всі різні і тільки двоє малюють у зближеному жанрі (абстрактний чи семіабстрактний експресіонізм).

***

Любослав Гуцалюк виставив нові картини, які не були включені в його недавню виставку. На тему мистецтва Гуцалюка я вже мав нагоду висловитися давніше. Теперішні картини мають у собі ту рівновагу між площею і лінією, яка дає картинам суцільні, видержані композиційні вартості. „Еспанський краєвид", незалежно від деяких ефектів, до яких можна мати застереження, сильніша картина, як тематично подібний „Бретонський краєвид", що ми його бачили давніше. „Дерево" — характеристичне для Гуцалюкового шукання за тим, що істотне у формі, зведення об'єкту до символу. „Квіти" зі своїм грубим імпасто вводять новий технічний ефект.

Ярослава Ґеруляк, яка ще в 1956 р. показувала такі картини як „Танцюючі дерева" і „Мішель" — від двох років виставляє абстракти. Ті, що ми їх бачили минулого року, були повні мрійности, здержаности і радше меляхолії. На теперішній виставці відчуваємо таку саму ніжність у „Дафне", з її натяком на жіночу постать та ніжним, пливким ритмом. В сучасній мистецькій літературі поняття абстрактного та безпредметового мистецтва не завжди точно окреслені. На мою думку, пуристи абстрактного експресіонізму, які відкидають усе, що навіть здалека нагадує існуючі форми реального світу, непотрібно звужують свою власну форму мистецтва. Саме „Дафне" може стати прикладом на те, що по суті абстракт виходить з об'єктивного світу, але залишає в картині тільки те, що найбільш суттєве, — у нашому випадку ритм. В цьому й повинна бути різниця між абстрактним і безпредметовим мистецтвом: абстрактний мистець є інспірований існуючими формами, а безпредметове мистецтво творить нові форми і нові співвідношення форм та кольорів. „Злет Ґанімеда" — це рух, сила, динаміка і брутальність. Міт про Ґанімеда, Зевсового улюбленця, що його Зевес, перетворений в орла, переніс на Олімп, не має в моїй уяві стільки стихійної трагічности, як картина п. Ґеруляк. (Це — тільки доказ, яку різну реакцію можуть викликати у різних людей ті самі явища, ті самі ідеї!).

А. Оленська - Петришин опрацьовує композиційні можливості відтіней одного кольору — в даному випадку жовтого. Дві композиції „Квіти" і „Мертва природа" нагадують Матісса. Може це парадокс порівнювати ніжні, стишені композиції малярки з оргією кольорів Матісса, але відкиньмо кольори, а залишімо трактування площин чи тла — тоді може ім'я Матісса не буде так зовсім не на місці. „Квітник" живіший у кольорах, декоративний в заложенні.

Христина Оленська, наймолодша з цієї групи, виставила картини, що їх важко погодити з її віком. Технічно картини без закиду. Натяк на гру соняшних променів у синьо - зеленому „Лісі в Ню Йорку" вказує на знамените опанування „метіє"; тільки „моль" не повинно бути музичним ключем молодої людини. Зрозуміло, що важко з двох картин робити далекоідучі висновки, але нам хотілося б від п. Оленської сподіватися менше опанування, менше внутрішньої дисципліни, а більше афірмативного, спонтанного оптимізму.

Богдан Пачовський виставив тільки одну нову річ — „Човни". „Червоні жупани" ми вже бачили минулого року, але й „Човни" це варіянт на тему, яку Пачовський вже опрацював і в олії і в дереворіті. Обидві виставлені картини роблять враження, що для Пачовського тема тільки претекст — головна проблема для нього це композиція кольорових площин. (Мені здається, що Пачовського „тягне" до абстракту). „Човни", де зариси предметів зведені до мінімуму, більш суцільна картина як „Червоні жупани". Вони композиційно тікають поза рямці картини, роблять враження фрагменту більшої цілости.

Коли хтось хотів би зачислити **Юрія Соловія** до якогось існуючого мистецького напрямку, то найближчим йому був би експресіонізм. Герберт Рід дефініює експресіонізм як „форму мистецтва, що дає першенство емоційній реакції мистця до пережитого. Мистець старається вловити не об'єктивну дійсність світу, але суб'єктивну дійсність почувань, що їх предмети і події викликають в його душі або в ньому самому. Це рід мистецтва, що прикладає дуже мало ваги до конвенційних понять краси; воно може бути імпресивно трагічне, а часом і перебільшено невротичне чи сентиментальне. Але воно ніколи не є тільки банально гарне, ніколи не є інтелектуально стерильне".

Ця дефініція безперечно

(Закінчення на стор. 4-ій)

Дарія Ярославська

ЗЛОЧИН МАЛОЛІТНЬОГО

(Етюд)

Цей хлопець не був першим і не був останнім. А проте, довго тільки про нього думала. Постійно мала перед очима його вродливе лице, цей якийсь спорожнений погляд темних очей і чуприну, буйну, поламану у хвилі, але втриману в ладі.

З'явився перед нею обтяжений страшним злочином. Але всі ці молоді хлопці чи дівчата, що їх поліцист приводив у залю, мали чимсь обтяжене сумління. За три роки своєї судейської праці, вона вже звикла до цього. У кожного очі виявляли що інше. Були нахабні, визивні, залякані або мстиві. І говорили вони не всі однаково. Признавалися до злочину, відрікалися від нього, замовкали налякано, або обсипали закидами своїх батьків.

Вона вірила, що в усіх це була тільки поволока, що під нею дрімає щось людське, чисте, не зіпсоване докраю, що вимагає зрозуміння і любови, і тоді на поверхню життя знову вирине справжня людина. Намагалася вкласти в свою працю хоч трохи жіночої ніжности і вирозуміння, виявляла б її, якби працювала десь між деревами чи тваринами, а це ж були люди, власне кажучи, ще діти.

Навіть, як була вже вдома з своєю сім'єю, думала потрохи про кожного з них. Читала їх акти оскарження, роздумувала, як і що зробити, щоб повернути їх суспільству. Це ж були чиїсь діти, от так, як її, що всміхалися до неї за обідним столом а в очах їх грала безтурботність і збиточність. Навчена чужим досвідом, присвячувала їм щораз більше уваги. Хто знав, що з цієї збиточности могло колись виринути. Може тим чужим дітям, що появлялися перед нею у супроводі поліциста, не дали батьки тепла, може не присвятили їм часу та уваги, може були вони не благословенням подружнього життя, а його тягарем?

Але цей хлопець, до якого так не підходив злочин і який сказав такі дивні слова, мав усе. Мав увагу інтеліґентних батьків, мав їх велику любов, мав добробут, мав віру в Бога, мав принадний зверхній вигляд, мав дуже добрі поступи в науці. І страшний злочин на сумлінні, який ніхто не всилі витерти.

Спершу вона побачила його світлину в часописі. Тонка постать вдягнена дбайливо, обличчя інтеліґентного юнака, в руках Біблія. Часописи подавали, що його затримали, як запідозреного в злочині. Вона думала: це помилка. Хлопець з таким виглядом не міг цього зробити. Вірила ще в це, коли з'явився перед нею, а за спинкою його крісла стояв поліцист. В актах оскарження стояло все дуже виразно. Вісімнадцятий рік. Учень середньої школи. Задушив в авті свою любу дівчину, з якою ходив до школи. Після злочину затягнув її в придорожній лісок і там залишив.

Очевидно, це все було якоюсь жахливою помилкою. Цей юнак не міг цього зробити, хібащо у власній обороні, в якихось цілком особливих обставинах. Чекала, що буде перечити і відрікатися від цього злочину. Чекала на його слова з тремтінням, з надією, немов був її свояком і їй особисто залежало на ньому. Чітко, не залякано, відповідав на її питання. Так, була його дівчиною. Так, він її задушив. Ні, не було між ними суперечки. Ні, вона не ходила з іншими. Ні, він не хотів її позбутися.

Вона дошукувалася у своїх думках якоїсь глибшої причини. Можливо, що він приховував щось, охороняв когось, заступався за неї, вже мертву, щоб тінь неслави не впала на неї, тільки все перебирав на себе. Вона хотіла знайти щось геройське в цього хлопця, вона прагнула для нього добра, як бажала його власним дітям. Це було чимсь страшним видати на нього присуд і скреслити його з життя, в якому райдужне майбутнє лише розгортається.

Слова матері внесли ще більший вир у її думки. Прийшла разом із батьком хлопця, дві тіні з болем в очах, з незрозумінням на обличчі з соромом на повіках.

— За що на мене таке? — питала вона. — За що? Я мріяла про сина-щасливця, про сина-героя, про добродія суспільства. Його смерть за мого життя, це мала б бути смерть на полі слави, за друзів, за батьківщину. Його міг би судити тільки якийсь ворожий суд десь у полоні. Але його, малолітнього, судять за підлий, страшний злочин. Він ніколи не буде героєм, ніколи не буде навіть нікому незнаною, але чесною людиною. За що? Чому? Що я не виконала супроти нього? Що я занедбала? Що? Що? Я не можу його навіть відректися, я мушу йти з ним до кінця, бо він — мій син і його злочин це в якійсь мірі і моя провина. Але я буду кричати: Матері! Не вмовляйте в себе і в своїх дітей вже змалку, що вони — генії і ліпші за інших дітей, тільки думайте, що вони повні хиб і ви маєте викоренити їх! Робіть щось, думайте, щоб ви не переживали таке, як я!

Несподіваний вибух матері заломався на останньому слові і створив страшну тишу. Тепер вона вже справді не почувала себе суддею, що вирішує долю підсудного, тільки була членом одної великої сім'ї, в якій трапилося нещастя, що з нього треба було якось вийти. Чекала з палкою надією на заперечення, на виясненння, на виявлення справжньої причини, може навіть видуманої, недійсної, але яка могла б допомогти йому. У тій хвилині нещаслива жертва злочину, таке ж молоде життя, була майже забута. Тепер було тільки сильне бажання рятувати хоч цього одного, цього молодого, донедавна повного надій, юнака.

Хлопець сидів з похиленою головою, його брови зійшлися над носом, видно було, що він щось вирішує. Він, очевидно, думав про щось, що не приходило йому легко, чого він сам як слід не розумів, але не міг цього позбутися.

Коли підняв голову, мав той спорожнений погляд, який напевно не бачив нікого, і питання він поставив не до них, але до себе самого:

— Кожен у житті хоче чимсь незвичайним вирізнитися, ні?

Роман Савицький

АКОМПАНЬЯТОР

Слово „акомпаньятор" в музичній термінології зображує певне, точно означене поняття, якого значення найчастіше не розуміється так, як треба. Нерідко приходиться бути свідком розмов, у яких вибір акомпаньятора для імпрези ставиться на найдальшому пляні, без найменшої призадуми, чи пропонована особа справді надається до цієї функції. Також чується часто виконання цілих концертів (навіть добрих солістів), чи музичних частин академій, яке (виконання) могло б мати зовсім інший. куди кращий мистецький ефект, якби при фортепіяні був акомпаньятор (ка) у правдивому розумінні слова. Прізвище акомпаньятора друкується на афішах і програмах малими буквами (часом взагалі не друкується), а критики згадують його в найкращому випадку одним конвенціональним реченням на кінці рецензії.

Та тим часом, з музичного боку, акомпаньятор є важливою особою, яка справді може у великій мірі вплинути на успіх або неуспіх імпрези. У міжнародньому музичному світі першорядних акомпаньяторів ставиться нарівні з найкращими солістами.

Візьмім до уваги, що саме акомпаньятори повинні робити. Вони мусять уміти виконувати акомпаньяменти до різного роду вокальної музики і до творів різного типу інструментів, а також грати партії фортепіяна в сонатах і камерній музиці. Багато з тих речей технічно трудні, а з погляду інтерпретації так само трудні, як партії солістів. Добрий акомпаньятор є не тільки „помічником", що дискретно „йде" за солістом. Він є рівнорядним партнером, який дорогою праці і проб виконує ці самі музичні ідеї, що і його соліст.

Соліст і акомпаньятор мусять творити „одне" не лиш в таких елементах, як ритм, темпо, фразування, динаміка, але акомпаньятор мусить теж у кожній найменшій подробиці зсинхронізувати власну особовість з особовістю соліста, мусить уміти дорогою понадвразливого перенощення думок думати з солістом і бачити його очима. Акомпаньятор, коли має до діла з солістом без темпераменту, мусить його штовхати до життя, або навпаки — надто емоційних солістів успокоювати і здержувати.

Коли соліст зробить помилку, або пропустить частину партії, акомпаньятор мусить це прикрити, замаскувати так зручно й гладко, щоб зберегти плинність виконання. Найменше вагання, чи брак моментальної реакції в акомпаньятора можуть бути для соліста фатальними.

Деякі солісти грають з фортепіяновим акомпаньяментом твори, що були написані для оркестри (концерти). В таких випадках акомпаньятор повинен знати оркестрову партитуру і пробувати видобути з фортепіяна характеристичні оркестрові ефекти.

Добрий акомпаньятор вокалістів не може теж обмежитися до знання пісенного репертуару тільки в оригінальній тонації. Деякі співаки можуть захотіти виконувати пісні в інших тонаціях, що створює для акомпаньятора нові технічні проблеми. Він повинен уміти транспонувати пісні до тонації пів, або цілий тон вище, чи нижче. Іншою проблемою є акампаньювати ці самі твори різним солістам, яких інтерпретаційні концепції з правила різні.

Позиція акомпаньятора є справді незвичайна і трудна: він має вдуматися у свою партію, а рівночасно концентруватися на партії соліста, він мусить вповні контролювати свою гру і рівночасно бути стимулом для соліста, а також вдержувати свою ментальність у такій перспективі, щоб могти аналізувати ефекти і з місця рішатися на евентуальні модифікації — потрібні під час виконання.

Крім цього всього акомпаньятор повинен додавати відваги солістові „що має трему". Він сам може почуватися знервованим, — можливо більше від соліста, але, коли б він також це назовні виявив, не витворилася б на залі атмосфера довір'я до обох виконавців, що виходять разом на естраду.

Отже ясно, чому на початку я сказав — що акомпаньятор може вплинути на успіх або невдачу концерту. Слабий акомпаньятор може пошкодити найкращому солістові багатьма різнородними способами, коли натомість добрий акомпаньятор, хоч не може запевнити успіху злому солістові, то все ж таки має можливість зменшити його недотягнення, замаскувати його помилки і непомітно так йому допомагати, що у висліді соліст виходить кращим, як він є в дійсності.

Виставка „Модерністів"

(Закінчення зі стор. 3-тої)

підходить до „Похорону". Композиційною розв'язкою і своїм скупим кольоритом це незвичайно експресивна картина: одначе, як наліпка, „експресіонізм" може найближча до стилю Соловія, хоч це далеко не означає, що він почуває себе зв'язаним штучними границями; адже — існуючі стилі чи „ізми" це тільки технічна сторінка, це тільки засоби, що ними мистець користується, щоб створити бажане зображення чи викликати бажаний ефект. „Розп'яття" це вже не тільки експресіоністична картина. Там і глибока символіка, себто зображення, перенесене у зовсім іншу площину. „Піста" це не картина, а вітраж. Хотілося б бачити його у вікні, щоб світило крізь нього сонце і кидало ясні плями на долівку церкви.

Михайло Урбан на виставці єдиний представник чистого абстрактного експресіонізму. Йому йде не про творення форм, а про співвідношення кольорів та викликання настрою. „Божественна природа" зближена своїм розмахом та живістю кольорів до картин, що їх Урбан виставляв минулого року. „Гарольд в Італії" і „Прозора крапля" більше опановані й контемплятивні. „Прозора крапля" має в собі стільки ніжности і блиску, що викликає настрій водоспаду в лісі, у замрячений ранок, коли перші промені сонця продираються між деревами і поблискують на поверхні води. Не знаю, чи такий настрій мав мистець на думці, малюючи оцю картину, але абстрактна картина по своїй суті дає можливості різного сприймання, залежно від індивідуальности та настрою глядача. Та це, до речі, важне і в оцінці інших мистецьких стилів. Мистецька творчість представляє собою високий позем психічної вражливости. Мистець сприймає форми, почування та ідеї, перетворює їх і в цій зміненій формі, створеній в його свідомості, передає на полотно. Але на цьому творчий акт не закінчується. Мистецький твір стає щойно тоді завершеним, коли він знаходить контакт з глядачем. І мистець має право домагатися у глядача певного мінімуму співпраці. „Я не думаю, що відчування мистецького твору вимагає розумового зусилля. Це навіть не є справа думок чи зрозуміння... Правильний підхід є без пересудів. Коли ми зустрічаємо чужу людину, ми не знаємо, який її голос, навіть не знаємо, чи говоритиме вона нашою мовою. Ми ждемо. Зовсім так само ми повинні ждати, щоб мистецький твір до нас заговорив. Даймо нашим чуттям нагоду, — нагоду зареагувати щиро, без ніяких упереджень, відповідно до мови форми і кольору" (Г. Рід.).

СТАТТЯ УКРАЇНЦЯ В ЛИТОВСЬКОМУ ЖУРНАЛІ

Литовський щоденник „Дровгас" (Друг), що появляється в Шикаґо, у своєму літературному додатку до числа з 21-го вересня ц. р. вмістив велику статтю „Українська література на еміґрації" д-ра Яра Славутича. Переклад із англійського ориґіналу зробив літератор П. Косліс.

У статті розповідається про українську еміґрацію від М. Драгоманова до наших днів, про причини еміґрації та про діяльність українців закордоном. Зокрема схарактеризовано українських авторів першої еміґрації (1920-1941) та другої. Обговорено творчість Є. Маланюка, М. Ореста, О. Лятуринської, Т. Осьмачки, І. Багряного, У. Самчука, В. Чапленка, Д. Гуменної, В. Барки та літературознавчу діяльність проф. Д. Чижевського.

З ВИСТАВКИ Л. МОРОЗОВОЇ І С. ЛИТВИНЕНКА

Л. Морозова „Портрет еспанської дівчини"

ПОЕЗІЯ ШУКАНЬ, СУМНІВІВ І НАДІЇ

(Закінчення зі стор. 3-ої)

з раннього юнацтва лишилася для нього осяйним спогадом на все життя.

Нахил до романтики в Остапа Тарнавського досить помітний. Про романтику, що зродилася з боїв, він говорить і сам у „Листопадовій містерії". Але нам здається, що тут дещо додали і його літературні студії. Принаймні в „Романтиці ночі" відчуваємо ті самі літературні прийоми, що і в молодого Миколи Бажана. Для суворости воїнів, для їх залізного походу Тарнавський знайшов образи дуже близькі до Бажанових у своїй енерґійній концентрації, в чіткій карбованості. Аналогія між Бажаном і Тарнавським виходить за межі „Романтики ночі". У них обидвох романтичне світовідчування змагається з раціоналізмом. Цьому змагові відповідає і двосистемність поетичних образів, що якось химерно сплива в гармонію різнородности. У Тарнавського знаходимо це як стильову тенденцію, яка проте остаточно не розвинулася в дальшому. А може саме тут і лежить одна з можливостей поета.

У жмуткові ліричної любовної лірики (стор. 22-36) є і речі ширшого чуттєвого розмаху, є скаля різнородних переживань, в п'ятнадцятьох поезійках накреслено різні сторони психічної статури ліричного героя. В цьому можна відчути незайву спробу продовження поетичних прийомів „Зів'ялого листа" Івана Франка. А втім ліричний герой Тарнавського є на значній дистанції від Франкової — „людини слабої волі та буйної фантазії, з глибоким чуттям" та „мало здібної до практичного життя".

Ніжна наївність любовної лірики легко дається нашому поетові. В ряді поезій абеткова простота форми катрену немов дає змогу читачеві безоглядно зосередитися на зворушливій щирості інтимних переживань, на чистому ідеальному пориві, який не потребує для свого виразу якоїсь вишуканости, як їх не потребує і запашна краса народно-пісенного вислову („Увечір вийду до воріт", „Іще всміхався місяць — ясен", „Яким тебе вітати віршем").

Образ шляхів постійно в різних варіяціях повторяється в поезії Остапа Тарнавського. Рух, шукання, перспектива в далечину, напруга пориву — це ті елементи, що пересякають його поезію. Мрії у нього „випинають вітрила", і тому немає в його віршах застояности, образ розгортається, сказав би я, течійно.

У межах усталености форм він знаходить свою індивідуальну мову завдяки упертій праці. Він вдало пробує себе у широкому використанні алітерацій („Слухаю в тиші"), він знає майстерність імпресіоністичної яскравости мазка (червоне і чорне, як кольори тривоги й печалі, панують в образовій концепції поезійки „Ніч"), він досягає значних успіхів у виразності поетичної фрази завдяки розчленованню її виразними павзами.

А коні ржуть.
[Тривожний гам іржань
сталевим звуком
[у прозорій ночі
пливе.
[Порив омріяних бажань
серця, закуті в панцері,
[полонце.

Так застосований enjambement не часто трапляється в поетів. Користаючи зі старих, як світ, засобів, можна сягати щораз нової свіжости вислову.

Заслуговує на окрему увагу поезія Тарнавського „Античне". Витриманий гексаметр, спокійна зрівноваженість піднесених образів. Кожний елемент поетики тут на місці. Знайдено масестатичність, а разом з тим і насичені простою ажурною ясністю епітети. А до цього ще й оте щось майже несхопне, індивідуальне, поетове: шляхотний динамізм образу:

„Тихо по кризі блакиті
[прокотяться зір колісниці
вимахом крил лазурових
[вітри сінокосами війнуть:
хрипіт трубок трепітливий
[у похід далекий нас кличе,
вигнувши шлях малиновий
[в далеч лунку неспокійну".

Із жалем доводиться констатувати, що поет пізніше не спромігся продовжити свого вдалого початку вчування у світ античного.

У „Словах і мріях" розгорнено вже працю над опануванням сонетної форми. Тут же бачимо вже і нахил до філософічної застанови. Вже тут знаходив поет ті можливості, які повніше виявились у вінку сонетів „Життя".

*

Світової слави мистці слова раз-у-раз шукають розв'язки основних проблем буття людини і людського роду. Це дорога Шекспіра, Гете, Байрона й інших.

Пощо живе людина в цьому світі, яке її призначення, яка вартість мук і болів, що їх вона зазнає, чому дана їй туга за вічністю і не дано логічних доказів можливости цю вічність осягнути, а коли так, то яку абсолютну вартість має знання? Ці і довший ряд інших питань тривожать з давніх-давен не лише думку філософів, але і видатних мистців. На ці шпилі філософського образового мислення рідко коли підносилася українська література. „Смерть Каїна" Івана Франка, чи його „Мамо — природо!" „Три хвилини" Лесі Українки, чи її ж „Одержима", може до цього ще „Лицар сам" Грицька Чупринки, окремі натяки у наших сучасників: Т. Осьмачки, В. Барки — це майже все, що можна тут назвати. І спробу Остапа Тарнавського у вінку сонетів „Життя" вийти на ці простори всесвітніх шукань можна лише привітати.

Не можна сказати, що філософську проблематику в „Житті" поставлено з такою глибиною, крізь яку просвічувала б новизна думки, та не можна тут закинути банальности; від неї рятує автора надзвичайна щирість тону, чуттєва насиченість мотивів „вічної скрботи":

„Скажи ж нам, Всемогутній,
[хто є Ти,
чи шепіт серця,
[чи важкі світи?
Пощо нас вивів Ти
[в земну дорогу?
Світи безмеж пливуть
[акордом дужим.
І станула людина,
[й серце тужить...
Та ради і поради
[ні від кого."

У своєму філософічному циклі автор заторкає різні сторони сутности людського буття. В центрі його уваги: суперечність між потягом людини до вічного тривання і її смертельністю. Туга, що з цього зроджується, є рушієм усіх шукань і всіх життєвих розв'язок, що раз-у-раз виявляються, на ілюзії.

У сприйнятті Остапа Тарнавського безконечність світу сповнена мудрої і ясної краси, крізь яку пізнаємо Творця світу. І тут Тарнавський знаходить розв'язку онтологічної проблематики в пляні релігійного пасивізму.

Не людині шукати тих світів, якими йде Творець. Він сам веде за собою людину, яка, немов ліра, звучить його піснями (сонети XII, XIII). Це щиро і настроєво сказано. Це відбиває спосіб релігійного думання, але цим релігійне світосприймання не вичерпується; в ньому є й друга сторона, що провадить до вдосконалення людини, найперше серцем, але й розумом також. Релігійний пасивізм закономірний, як найвищий вираз подиву перед Божою всюдисущністю, є статикою релігійного світогляду християнина, тоді, як динаміка невпинно кличе до вдосконалення.

І коли Тарнавський більше наголосив одну сторону християнського світорозуміння, то це його штучно звільнило від дальшої задуми над поставленими проблемами. Такої розв'язки вистачило для даного циклу сонетів, але її не могло вистачити навіть для самого поета в його дальших роздумах.

В „Житті" багато блакиті, прозорої ясности просторів космосу. Коли Павло Тичина в „Сонячних клярнетах" наголосив сприйняття космосу, як ритму, музики, то у Тарнавського наголос перенесений на безконечність системности, організованости світу. Якесь італійсько-ренесансове розуміння шляхетної краси системности, архітектонічної ясности насичує стрункий стиль цих сонетів і надає їм небуденної краси.

Над вінком сонетів „Життя" Остап Тарнавський багато попрацював. Перша редакція його циклу поезій з'явилася в календарі „Провидіння" за 1950 рік. Друга редакція — у вигляді чепурної книжечки в 1952 році. Це є ґрунтовне перероблення, удосконалення першого варіянту. За цією другою редакцією слідно великий вклад праці, докладне оброблення деталів.

Форма вінка сонетів надзвичайно важка, і всіх вимог, що їх ставить поетика в даному випадку, наш автор дотримався: кожний окремий вірш становить у нього замкнене в собі ціле, але рівночасно останній рядок кожного сонету повторюється, як початок наступного. Всі сонети разом продовжують розвиток однієї теми, а вкінці перший рядок кожної з поезій входить у кінцевий, п'ятнадцятий сонет, що є змістовим підсумком для теми, розвиненої в чотирнадцятьох попередніх віршах. Цих формальних вимог дотримано, і це є великою удачею нашого майстра.

„Музика зоряних доріг" у збірці „Мости" є дуже важливим етапом у розвитку Остапа Тарнавського—поета, етапом, за яким може наступити період його остаточної духової зрілости. Але цей етап викликає у критика також і чимало тривоги. Насамперед — форма. Тут у нашого поета явні осяги. Він перейшов на верлібр — і це дало йому нові виразові можливості, його поетична фраза стала ще еластичнішою, його павзи змістово значущі. Мистецтво концентрації образів у нього деколи допроваджує до афористичности, як от, наприклад:

„Життя — не шість святкових
днів, єдиний будень —
а будні часто
без ніяких свят".

Остап Тарнавський опанував мистецтво іронії, таке доречне для жанру філософської лірики. Тут він виказує себе учнем Гайне і Франка. Але виникає питання, чи не перебирає він міри інколи, може й сам цього не помічаючи. От хочби й таке:

„Ти слухай пісні — меґафону вибутих віків,
ковтай той віддих, що мов
дим вугілля —
CO_2, що вилітало із крилатим словом з уст предвічних предків,
і вхлоньой в себе духа давнини, мов мудрість книги,
що схована в землі,
(як надуваємо ґумову ку-
клу
щоб форму прийняла опу-
клу),
бо в цій землі
і дух давніх віків
і дух предвічних предків,
у покладах покладених,
немов хартки святої
книги".

Знаючи авторову пошану до традиції, мусіли б ми шукати в цих рядках апотеози „предвічних предків". Тимчасом фактура образів така, що скорше створює враження іронічного підходу. Бо як інакше прийняти хемічну формулу, ґумову куклу і предків у „поклади покладених?"

Для філософських творів уживання прозаїзмів — річ неминуча, але тут знов таки питання міри. Франко в „Мойсеї" вжив „результати" і деякі інші подібні слівця. Сучасників це разило, але нас уже майже не разить. Та в „Мойсеї" прозаїзмів не так рясно, як у „Музиці зоряних доріг", де знаходимо і „критерії", і „думок пакети", і „каталоги". Щоправда, після Семенюка, Влизька українське вухо дещо звикло до прозаїзмів, як узагалі до екстраваґантностей усякого ґатунку. Але іспит часу не показує, щоб Семенко дав непроминальні вартості, а Влизько залишається для нас вартісніший там, де він відходить від абстрактних образів деструктивної поезії.

А тепер кілька слів про зміст „Музики зоряних доріг". Після „Життя", яке обіцяло рівновагу духу, — це поворот до гіркого скептицизму. Тарнавський ставить багато питань перед собою, звертається з питанням до Бога, але мало знаходить відповідей. І це звучить болюче. Цей біль пронизує, бо він щирий. І саме тут лежать кризові елементи у творчості Остапа Тарнавського.

„І сказано людині вийти
вище,
де ясности безмежної
світла.
— А тут планет розбитих
цвинтарище
і темнота розлита, мов зола.
Ні голосу, що в давнину
пророчив,
і ні знаків, що вказували б
до... —
В мертвеччині нескінченої
ночі
стою лиш я й невиданий
Ніхто."

Це сказано сильно і від цього віє траґізмом. В нашому житті ілюзії нещадно потрощено. Ми не осягнули наших історичних цілей, що просвічували нам і зогрівали нас. Життя своїм чоботом розчавило нас. Тарнавський полюблює відразливий образ черви, що гине в тій глині, з якої вийшла, і це є сприйняття нашої дійсности з аспекту вічної туги людини, якій не призначено осягнути ідеалу.

Одначе, це тільки одна з можливих суб'єктивних точок зору на світ, продиктована внутрішнім станом душі, багатьох душ нашого покоління, власне нашого історичного моменту.

Минають роки, і коли декому остаточно здавалося, що ми розчавлені, то тепер уже щораз частіше проростають парості нового відчування. Чи з нашого болю за втратами, з нашого нещадного критицизму до ілюзій не постане ще міцніша і незламніша постава? І хіба здійснення нашої державницької мети не наблизилося за останні сорок років? І чи ми знаємо наперед усі примхи бабусі-історії? Принцип природного добору має таки зерно істини: життя відкидає слабих, воно залишає їх при буденній землі, у „придорожній домівці", висловлюючись образом Тарнавського. Але сильніші знаходять знагу, сп'ятися знов на повен зріст, і для них знов сяють зорі. „Музика зоряних доріг" означає для них шлях боротьби за батьківщину, за її правду, за її вагу у світі.

Нам здається, що лише цей шлях лежить і перед Остапом Тарнавським. Бо як він сам каже:

„хто раз зустрів,
шляхами бредучи,
величній ясний замок
краси, леґенд і мрій —
шукатиме ключів
до нього крізь віки."

Сьогодні Тарнавський „заблукався у всесвіті", серед проблематики космосу. Приголомшений нашими національними нещастями, зверувся він до космічного виру суперечностей:

„Я не збунтований
прамешканець небес!
Та все ж — чи гріх це,
як людина хоче
пізнати все: що тут,
і там, і всюди,
над чим роздумують —
замислившися — люди,
шукаючи світел
у непроглядній ночі,
хватаючи за слід,
що вже давно іщез".

Він нарікає на наших сучасників:

„В нікого думки
про вірлиний лет,
про вистриб
без почину і без мет".

Інакше кажучи, його туга має вираз дуже подібний до байронівського, коли брати сторону філософічну. Він лише вистерігається від байронівського демонізму. Цей зразок романтики після наших життєвих досвідів звучав би штучною позою, а Тарнавський щирий.

„Музика зоряних доріг" це лише частина збірки „Мости". Поза цим у збірці чимало такого, що свідчить про тверду життєву поставу поета, про його непохитне служіння нашим національним ідеалам.

До цих прекрасних зразків його творів належить „Вірш про Отамана Петлюру". Ця поезійка є наслідуванням „Золотого гомону" Павла Тичини. Ряд Тичининих образів повторено і розвинено. Але тут немає і сліду тичинівської тодішньої політичної неокресленности, патріотичної загальниковости.

„Як з пристані дмухне
вітрами в місто
і тугу видовжить,
немов антену,
тоді підіть за серця
звуком чистим
ген у країну мрій
мою зелену.

Роззуйте черевики,
мов прочани,
поставте ніжність стіп
на чорну землю,
щоб дотиком її
відчути рани,
невидані з далеких
відокремлень".

З циклу „Завулок безвістей" звертає на себе увагу поезія „Мистецтво". Химерність творчого процесу в митця представляє цей вірш кількома пластичними образами. Поет згадує ім'я Пікассо, і це не випадково, бо і його композиція образів у вірші нагадує щось пікассівське, виходить ориґінально і сильно.

Підсумовуючи, скажемо: Остап Тарнавський дотепер виявив себе талановитим, вдумливим і працьовитим майстром слова. Занепадні тенденції Заходу торкнулися і його свідомости і роз'ятрили рани.

Та в основі його творчість здорова, свіжа, з багатьома потенціяльними можливостями,

НОВИЙ ТВІР ДОКІЇ ГУМЕННОЇ

„Епізод із життя Европи Критської" — новий твір Докії Гуменної — починається уривком з грецької мітології, у якому Европа виступає живою істотою, як дочка фінікійського царя Аґенора і дружина Зевса, з якою він причалив до берегів Криту (Крети). Звідси назва твору і задум авторки відтворити сучасну Европу і долю в ній України в живих образах, подібних до образів грецької мітології. Нам пригадався мимоволі з історії української літератури „Розговор Малоросії з Великоросією" Некрашевича, у якому Малоросія і Великоросія теж виступають як живі істоти і ведуть суперечку. Отже цей літературний спосіб персоніфікації різних явищ і абстрактних понять зустрічається і в українській літературі, починаючи від старої української літератури і до нашого часу. Згадаймо хоч би драму - феєрію „Лісова пісня" Лесі Українки. Докія Гуменна визначила жанр свого нового твору також як феєрію.

Головна героїня твору — сучасна Европа. Вона згадує своє первісне минуле, свою молодість, відбиту в поетичних образах грецької мітології. Свідомо чи, може, й інтуїтивно авторка намагається поетично відтворити ствердженний історикам факт, що сучасна европейська культура виросла з греко-римської культурної спадщини. Тоді Европа, така ще молода, була в гармонії з природою. Пізніше, в погоні за щастям, як той Фавст, вона губить своє первісне органічне „я" і разом з цим її душу опановують крайності й суперечності сучасної цивілізації, а вимріяної Аркадії так і не знайдено. „Око її зачепилося за погорілий, пом'ятий танк, заритий наполовину в піску. Під танком біліло щось дуже, либонь, людський кістяк. Німецька каска, автомат"... Такий останній результат шукань і поривань фавстівської Европи. — Мене завжди роздирають суперечності: нація встає на націю, кляса проти кляси... Ах, Боже мій, брат брата вбиває! — розхвилювалася раптом вона. — А моя душа прагне гармонії, я безсилію без неї, я пропаду!" Таку характеристику вкладає в уста Европи авторка, доповнюючи далі риска за рискою її сучасний образ. Її аналітичний розум убиває віру і красу первісного сприймання природи. Вона саму себе врадила, загубила своє первісне „я", свою органічну близькість до природи, коли люди „були загорнуті в чудеса й таємниці, як пахощі в пелюстках. Жили серед чарівного й незрозумілого, не зважували, не давали переваги Раціо над Інтуіцією.

Центральним епізодом в житті Европи Критської є її зустріч і диспут з Україною. Розмова України з Европою насичена справжнім драматизмом. Відчувається емоційна напруженість. Та й самий образ України — це вже не абстрактний символ, не гола схема, як рупора ідей, а живий, привабливий образ з яскраво вираженими національними рисами характеру і трагічною долею. Цей розділ є, безперечно, і з літературного погляду найкращим розділом твору.

Україна і Европа нашого часу — такий головний тематичний вузол цього твору. Головна ідея міститься, очевидно, в словах України: „Що буде з Европою, — те буде й зо мною. Хіба ж я не її частина?"

Не легко, та й не потрібно, перекладати мову поетичних образів і символів нового твору на мову прозаїчної публіцистики. Треба мати твір в руках, щоб судити його вартості. „Епізод із життя Европи Критської" належить до незвичного в сучасній літературі жанру і може викликати різні оцінки. Може бути дискусійним, чи надаються до втілення в поетичні образи такі абстрактні поняття, як Раціо й Інтуїція, Демократія й Аристократія, Ідеалізм і Матеріялізм, Дух і Матерія. Чи надаються філософські питання для белетристичного втілення і трактування? Чи не переватажено твір такими питаннями? З цього погляду новий твір Докії Гуменної є свідченням відважности і дерзання авторки в пошуках нового жанру, у випробуванні своїх сил в різних напрямках. Почавши з художніх нарисів („Листи із Степової України"), якими Докія Гуменна здобула собі ім'я, вона перейшла потім до оповідання і повісти, до роману-хроніки, а тепер перед нами новий і незвичайний жанр феєрії. Прихильники творчости Докії Гуменної візьмуть в руки цей твір з новим зацікавленням.

П. Ром.

ЛІТЕРАТУРНІ КОНФЛІКТИ

(Закінчення зі стор. 3-тої)

нятись, хоч би як героїчно і затято не противилась тим репресіям.

Конфлікт економічний — це культурний демпінґ, який совєти витворюють в Америці, з одного боку, прагнучи дістати необхідні їм доляри, а з другого — руйнуючи при тому одностайність спротиву української еміґрації і пробиваючи своїми платівками та книжками вилам у психіці еміґранта і обережно, „тихою сапою" всовуючи у цей вилам припущення, що, „може, не так то все й погано там тепер, як було раніше". Для української літератури і музики цей демпінґ становить велику небезпеку, бо люди, які не потратять на українську книжку і 50 центів (хібащо партія пришле обов'язковий примірник), витрачають десятки долярів на підтримку совєтської продукції.

Отже, на тихому, здавалося б, фронті української еміґраційної літератури невпинно йдуть суперечки, сутички і конфлікти. І цьому треба радіти, бо це показує, що колективний розум еміґрації не спить і не хоче приймати телевізійного спокою і розваги. Він б'ється, аналізує, помиляється, падає і встає знову, але він — діє, він творить і силою пропихає свої думки і твори перед очі еміґраційного суспільства.

БІБЛІОГРАФІЯ

ПОЕЗІЇ

- **Вадим Лесич. Розмова з батьком.** Поезій зошит шостий. Об'єднання Українських Письменників „Слово". Ню Йорк, 1957, стор. 80. Видано фінансовими засобами прихильників творчости автора. Наклад 125 + 25 примірників.
- **Л. Далека. Леґіт і бризи.** Поезії. В-во Ластівка. Мелборн, Аделаїда (Австралія), 1957, ст. 64. Мистецьке оформлення: П. Вакуленко.
- **Василь Охріменко. Уляна.** Поема. Мельборн, Австралія, 1954, стор. 32.
- **Василь Охріменко. Удова.** Вірші. Мельборн, Австралія, 1955, стор. 32.
- **Василь Охріменко. Три сни.** (В пантомінах). Мельборн, Австралія, 1955, стор. 48.
- **Василь Охріменко. У тридцять неженатий і в сорок небагатий.** Мельборн, 1957, стор. 30.

ПОВІСТІ Й ОПОВІДАННЯ

- **Улас Самчук. Темнота.** Роман у двох частинах. Українська Вільна Академія Наук у США. Ню Йорк, 1957, стор. 496. Мовна редакція — Петро Одарченко, обкладинка — Петро Холодний.
- **Докія Гуменна. Епізод із життя Европи Критської.** Феєрія. Ню Йорк, 1957, стор. 144. Обкладинку, заставки і кінцівки виконала Неоніля Кордиш.
- **Людмила Коваленко. Рік 2245.** Роман-утопія. Накладом автора. Ню Йорк, 1958, стор. 212.
- **Ольга Мак. Жаїра.** Історичний роман з бразилійського життя. Перший том: В рабстві. Накладом Видавництва „Гомін України". Торонто, 1957, стор. 254. Обгортка роботи Б. Стебельського.
- **Оксана Керч. Альбатроси.** Роман. Видавництво Юліяна Середяка. Буенос Айрес, 1957, ст. 312. Обкладинка і мистецьке оформлення Бориса Крюкова.
- **Зосим Дончук. Гнат Кіндратович. „Перемога".** Филаделфія Буенос Айрес, 1957, стор. 200. Обкладинка й ілюстрації роботи арт. маляра Бориса Крюкова.
- **Б. Сібо. Літаючі самоцвіти.** Оповідання та леґенди з життя тубільців Нової Ґвінеї. В-во „Ластівка". Мелборн — Аделаїда, 1957, стор. 64. Мистецьке оформлення: П. Вакуленко.

ДРАМИ І П'ЄСИ

- **Микола Понеділок. „А ми тую червону калину..."** П'єса на три дії і п'ять куртин. Накладом Видавництва Ю. Середяка. Буенос Айрес, 1957, стор. 48.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

- **Українська Вільна Академія Наук в США. Шевченко.** Річник 6. Ню Йорк, 1957, стор. 60. Обкладинка П. Холодного.
- **М. І. Мандрика. Шевченко й Франко.** Українська Вільна Академія Наук. Вінніпеґ, 1957, стор. 24.
- **Ірина Книш. Смолоскип у темряві.** Наталія Кобринська й український жіночий рух. З передмовою Олени Кисілевської. Вінніпеґ, 1957, стор. 304.
- **М. І. Мандрика. Леонід Білецький.** Українська Вільна Академія Наук. Вінніпеґ, 1957, стор. 24.

МОВОЗНАВСТВО

- **Кость Кисілевський. Історія українського правописного питання.** Справа синтези. Відбитка із Записок Наукового Товариства ім. Шевченка, том 165. Ню Йорк — Париж, 1956, стор. 74-114.

ІСТОРІЯ

- **Кость Паньківський. Від держави до комітету.** Життя і Мислі. Книжка четверта. Ню Йорк — Торонто, 1957, стор. 160. Обкладинка С. Гординського.
- **Юрій Артюшенко. 22-го січня 1918 — Ми і світ.** Шикаґо, 1958, стор. 30.

СПОГАДИ

- **В рядах УПА.** Збірка споминів був. вояків української повстанської армії. Зредаґували д-р Петро Мірчук і В. Давиденко. Ню Йорк, 1957, стор. 352.

ПОЛІТИКА І ПУБЛІЦИСТИКА

- **Юрій Бойко. Теорія III Риму в Московській Православній Церкві після останньої війни.** Париж, 1957, стор. 32. Незалежна Асоціяція Дослідників Совєтської Теорії і Практики в Національних Проблемах.
- **Я. Шумелда. Зміни в СССР після смерти Сталіна.** Видання Української Друкарні у Франції. Париж, 1957, стор. 340. Обкладинка Ю. Кульчицького.
- **Василь Косаренко-Косаревич. Московський Сфінкс.** Міт і сила в образі Сходу Европи. Повне видання. Накладом автора. Ню Йорк, 1957, стор. 494.
- **Milovan Dzilas. Nowa klasa wyzyskiwaczy.** (Analiza systemu komunistycznego). Spolszczyl Juliusz Mieroszewski. Instytut Literacki. Paryz, 1957, str. 224.
- **І. Слобожан. У політичному тумані.** Перт Амбой, Н. Дж., 1957, стор. 84.

ФІЛОСОФІЯ

- **о. Р. Головацький, ЧСВВ.** Оновлення душі. Накладом отців Василіян. Буенос Айрес, 1957, стор. 438.
- **Проф. Валеріян Горбачевський.** Проєкт модерного світогляду. Ню Йорк, 1957, стор. 48.

МИСТЕЦТВОЗНАВСТВО

- **Folk Art of Carpatho-Ukraine.** Foreword by Prof. Volodymyr Sichynsky. Translation of Foreword by Olga Prychodko. Edited by Emily Ostapchuk. Published by Philipp Ostapchuk. Toronto, 1957, pages 152.

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ І СЛОВНИКИ

- **Проф. Євген Онацький. Українська Мала Енциклопедія.** Книжка перша. Літери А — Б. Буенос Айрес, 1957, стор. 120.

ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА

- **М. Дейко. Оля Перевізниківна** та інші п'єси для дітей і доросту. В-во „Ластівка", Мелборн, Аделаїда, 1957, стор. 40. Обкладинка: П. Вакуленко.

ДЕМОГРАФІЯ

- **І. Тесля. Розселення українців у Канаді.** Оттава-Вінніпеґ, 1957, стор. 32.

Іван Смолій

НОВИНА З АРҐЕНТИНИ

Існування „а р ґ ентинської школи" в українській еміґраційній літературі відмітив уже кілька років тому проф. Ю. Шерех. І хоча назва цього явища умовна, „арґентинська школа" об'єднана не формою, не літературними маніфестами, а творчою працею десятка киненних на другий кінець півкулі наших культурних працівників, здається справді чимсь реальним.

Коли шукати отого спільного, що характеризує її, так передусім впадає в очі велика творча продуктивність. Знать арґентинське небо зберегло ще свою глибинну блакить, і пекучої туги за рідними небесами не вгасиш там ніякою підмінкою, не обдуриш подихом рідних, багатолюдних парафіяльних ґетто. Крім того зовнішньо на виданнях „арґентинської школи" видно одну руку — руку великого майстра віньєти й ілюстрації — Бориса Крюкова. Тому з таким інтересом і приємністю візьме читач найновіший подарунок цієї школи — „Альбатроси" Оксани Керч, роман на 310 стор., видання Юлія Середяка, з чудовою передмовою В. Ласовського.

Сюжет „Альбатросів" — до чого й обмежується ця стаття — простий і для уважного читача нашої літератури навіть знайомий. З перших сторінок, коли герой іде на селянському возі в місто — обложений кошами подільського хліба й покладків (яєць), читач ждатиме, що тут подадуть йому ще одну версію довгого й скомплікованого переображення соромливого й неотесаного селюка в міського джиґуна. Може це буде тип Володька з „Волині" У. Самчука, може Василя Шереметн, а може Степана Радченка з „Міста" В. Підмогильного — з їх поступовим відкриттям своїх недосконалостей, під гляданням форм міської культури, аж до остаточного, у В. Підмогильного, майже символічного скинення селянської личини, коли Степан Радченко спалює свій старий френч і штани, а чоботи викидає на смітник, зодягнувшись по-міському.

Але герой Оксани Керч іде селянським возом у місто не вперве — за ним уже середня й вища освіта, за ним уже й фаза складного переображення. Авторка лише тут і там відмічує тонко й незвичайно щиро, наскільки оте переображення пройшло успішно. Щирість і безпосередність розповіді збільшує й те, що оповідає сам герой. Мабуть тому твір справляє враження радше не роману, а щоденника мистця. Справді, коли б пропустити вступну картину їзди героя подільськими дорогами, коли б дальші картини, збережені авторкою в строго хронологічному порядку, позначити датами, а героя назвати відомим ім'ям, „Альбатроси" були б чимсь вроді „щоденника" італійського мистця Бенвенуто Челліні, бо і тут і там подана барвиста картина мистецького життя доби, і обидва герої навіть подекуди споріднені всестороннім обдаруванням, рубашністю вдачі й численними амурними пригодами.

Свого героя вводить Оксана Керч у саму гущу мистецького життя столиці Західньої України. Він і маляр, і поет, і графік, і журналіст. З такою всесторонньо обдарованою індивідуальністю може авторка входити вільно в малярське гніздо „Качиний Діл", в редакції, літературні клюби, на мистецькі виставки, з ним може вибратися навіть у Мекку всіх малярів — Париж. (Сцени з Парижу належать до найкращих і найсвіжіших тематично).

Поступово перед очима читача виростає картина літературно-мистецького життя Львова між двома війнами, картина намагань провінції то бути для себе власним світом, то засвоювати культурні надбання Заходу, то продовжувати розгромлюваний східньо - український ренесанс. На всі ці питання авторка змагає дати свою відповідь. Але хоч які часті й палкі оті дискусії, її серце не там. Не випадково розснувала вона свій твір у музичному супроводі поезій Б. І. Антонича. Наче дівчина, задивлена у вечірнє, українське небо, стоїть вона зачарована зорею-метеором, що засяяв яскраво, і як справжній метеор згас, згорів у густих земних шаруваннях, залишивши в серці дивну тугу й тремке відчуття вічности, понадчасовости й понад простірности поезії. Які безгомічні й манівцеві всі дискусії про стилі, про Схід чи Захід, про провінцію й столицю!

Антонич був хрущем
І ріс колись на вишнях,
На вишнях тих, що їх
Оспівував Шевченко . . .

Музичний супровід виростає в виразну українську симфонію, а темою її містерійне відроджування, щораз нова інкарнація духа народу, що так дивно проявлявся в постатях Т. Шевченка, М. Хвильового, М. Куліша і так містерійно засвідчив свою силу на цьому спольщеному лемківському юнакові. З бігом розповіді супровід стихає (. . . місяць сріблом омотує підкови коням . . .) — Тут і там подані картини з життя Б. І. Антонича виростають у драматичну пуанту — містерійну, прочуту поетом смерть.

Мій дім не тут,
Мій дім аж за зорею . . .

Оцих картин про побут поета, про його наречену, їх листування, про трагедію з батьком нареченої-п'яницею, про недугу, про дивну посмертну знахідку останніх, загублених листків „Зеленої Євангелії" досить на добру біографічну повість, і, читаючи „Альбатроси", мимоволі доводиться жаліти, що так мало в нас цього улюбленого й поширеного на Заході жанру. Своїм твором Оксана Керч заповнила частинно і цю прогалину, а останнім, бадьорим акордом про поворот героя до тем рідної землі, до віри у свій народ залишить у читача-еміґранта почуття любови й пошани до свого.

ОРГАНІЗАЦІЇ! НЕ ЗАБУДЬТЕ ПРО ПРИДІЛ ДОТАЦІЇ НА ФОНД КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Честер, Па.

Свято Самостійности і Соборности.

Заходом Філії Українського Конґресового Комітету в Честері, Па., та під його патронатом відбувалася 26 січня 1958 р. в Українськім Народнім Домі при 4-ій і Ворд вулицях Академія, присвячена проголошенні Самостійности і Соборности Української Держави. Академія ця таки пройшла на високому рівні та перемінилась в спонтанну манифестацію всього свідомого українського громадянства, яке заповнило велику залю Народного Дому по береги (коло 600 осіб). Святкування ці попередили окремі Богослужби, відслужені вобох наших церквах в намірениі Українського Народу.

Академію відкрив голова Відділу УКК п. Микола Мулир та передав провід п. Михайлові Пізнакові, адвокатові з Ню Йорку. Офіційну частину свята започатковано відспіванням амер. національного гимну, що його виконала бездоганно п. Дольорес Балагура.

Святочну промову в англійській мові виголосив п. М. Пізнак. Аналізуючи цю промову, можемо сміливо назвати її великим актом обжаловання російського червоного імперіялізму та його кровожадних керівників.

Бесідник, вказуючи на всі помилки, що його західній світ допустився і ще дальше допускається у відношенні до комунізму, — апелював до керівних американських чинників не поступатися перед цим кровожадним російським медведем і не засідати з ним до жадних розмов, поки він не покаже доброї волі, що умови ним заключені будуть виконані.

Аналізуючи Великі Акти 1918 і 1919 років, бесідник вказав на великі жертви, що їх склав і дальше складає наш народ в обороні найбільшого скарбу, що його сам Творець дав людині — Волі.

З короткими привітами та накреслениям важности міжнародного положення виступили два американські бесідники, а то п. Роберт Л. Кунцеґ з Вашингтону та п. Л. М. Комісяк — місцевий радний та офіційний представник мейора міста, який через недугу не міг сам явитися на святі.

З великою промовою українською мовою виступив представник УНС п. д-р Ярослав Падох з Ню Йорку, який проаналізувавши докладно всі чотири Універсали та історичне підложжя, на якім вони зродилися, візвав присутніх, а також цілість української спільноти по той бік залізної заслони бути готовими на всякі можливості, стежити за всякими подіями, щоб не бути не приготованими, коли на політичному горизонті виринуть такі обставини, що дозволять знову проголосити вже п'ятий Універсал.

У вокальній частині свята виступив чоловічий хор, під керівництвом о. Ів. Заяця і проспівав декілька пісень. Дальшу вокальну частину свята заповнили два сольоспіви, які виконали панна Марія Пастернак і панна Дольорес Балагура. На окреме признання заслуговують обі деклямації, що їх по мистецьки виконали пані Михайлова та пані Т. Пастушок.

Свято закінчено живою картиною, виконавцями якої були учасники наших визвольних змагань. На сцені випрямувались их струнко 26 осіб, між ними сиволосі старики, середнього віку та наймолодші учасники боротьби українського народу другої світової війни. Найбільше звертала на себе увагу одна одинока жінка п. Ю. Микита, яка пройшла в лавах УСС-ів всю кампанію наших визвольних змагань.

На команду, „струнко"!, кинену одним із старших вояків, п. інж. К. Кизюком, все це воїцтво випрямувалось і в тім часі підписаний відчитав уривки 4-го Універсалу.

Відспіванням українського національного гимну свято закінчено.

Сич Володимир,
реф. пресовий.

Бофало, Н. Й.

Авторський Вечір О. Кобця.

В рямцях своїх щомісячних імпрез Український Національний Дім в Воффало (про 840 Віллям) влаштував 28 грбудня 1957 р. авторський вечір укр. поета й письменника О. Кобця.

Доповідь про життя й творчість автора прочитав д-р М. Лоза. Після цього присутні гості запізналися з деякими творами Автора. Напочатку пластунки місцевої Пластової Станиці відспівали популярну й улюблену серед пластунів пісню „Від синього Дону до сивих Карпат . . .", автором слів якої є О. Кобець.

Згодом сам Автор відчитав уривок із „Записок полоненого". Треба відмітити, що це один з найкращих творів О. Кобця. За своїм характером — це особисті спогади Автора, учасника першої світової війни і свідка страхіть, що їх приносить за собою всяка війна. Автор пробув понад два роки в австрійському полоні і мав нагоду надивитися на нелюдське обходження австро - угорської влади з полоненими.

Як історичний документ (поминаючи вже суто літературну вартість), „Записки полоненого" заслуговують повністю на перевидання. (До цього часу були вони видані двічі: 1931 р. в Києві - Харкові, 1933 р. у Львові).

Прочитано ще вірші: „У Києві" — (картина патріотичного ентузіязму випадково зібраних на базарі людей від гри (бандуриста), „Чотири синочки" — (трагедія матері-німкені, якої чотири сини загинули на чотирьох фронтах), „Отаман наш поліг" — (пам'яті С. Петлюри), „Я люблю" — (вірш для дітей про любов до рідного краю), „Два і третій" — (вірш для дітей на тему „Де два б'ються, там третій користає").

З прозових творів прочитано зворушливий нарис „Нур фюр дойтше". (Тільки для німців) — з часів німецької окупації України. Цим разом жертвою німецького садизму впала мала дівчинка, що зайшла до туалети — призначеної „нур фюр дойтше".

Твори з майстерністю прочитала пані Ніля Стецьків — колишня учасниця деатр. студії Йосипа Гірняка. Два віршики для дітей читали учні курсів українознавства — Орися Мохнач і Андрій Якубовський.

Після офіційної програми відбулася ще товариська гутірка при чаї. Вечір залишив по собі миле враження. М. Л.

З КОНЦЕРТОВОЇ ЗАЛІ

КОНЦЕРТ ЗОЇ ПОЛЕВСЬКОЇ В ТАВН ГОЛ

Багато доволі часу, бо аж 6 років, проминуло від тоді, коли Зоя Полевська дала свій перший концерт в Карнеґі Гол. В неділю 9-го лютого ц. р. відбувся її другий віольончевий речитал, тим разом в Тавн Гол, з новою, добірно підібраною та опрацьованою програмою, в яку входили з більших форм: соната е—моль Вівальді, Рококо — варіяції Чайковського та концерт б-дур Боккеріні. Твори ці, в яких виконавець повинен справитися з доволі важкими технічними проблемами, З. Полевська виконала під кожним оглядом зразково. Гру її характеризує передусім перфектне опанування інструменту, чистота та ніжність тону та знаменне ведення смичка. Техніка її розвинена до тої міри, що артистка виконує найскладніші ходи та пасажі з неймовірною легкістю, а відчуваючи при тому глибоко всі заміри та інтенції композитора, дає картину справжньої духової насолоди. На вершині свойого завдання стояла також артистка, виконуючи менші розміром твори (М. Шпрінґера, Ц. Скотта, Е. Бльоха, М. Лисенка та ін.), які інтимністю своєї мови зуміли знайти дуже прихильний відгомін в душах слухачів.

Не малу заслугу для повного успіху концерту своєї доні поклав проф. М. Полевський, своїм прецизним фортепіяновим супроводом.

Численно зібрана українська та американська публіка рясними оплесками нагороджувала кожний виступ обоїх виконавців.

Іван Недільський.

Мід Алкорн про оборону крани і виборчі проблеми

Вашингтон. — Голова Республіканськ о г о Крайового Комітету Мід Алкорн заявив, що ще недавно демократи обіцяли зробити виборчою проблемою справу оборони держави, але після того, як ЗДА випустили 31-го січня свого штучного сателіта, закинули цю справу „як гарячу картоплю" з руки, щоб не попектися. Але Алкорн сказав, що республіканці не забудуть цього демократичного становища і будуть стверджувати, що зробив республіканськей уряд для оборони ЗДА та одночасно будуть пригадувати американському народові, що колишній президент Гарри С. Труман втратив для оборони країни повних 6 років, під час яких занедбано досліди в ділянці керованих ракет та штучного сателіта Землі.

● У Букарешті протягом 18-х днів відбувалася перша американська виставка під назвою „Збудовано в Америці", на якій показано моделі і внутрішнє влаштування 43-х будинків різного призначення і розміру. Виставка викликала величезне зацікавлення серед румунів: відвідало її 250,000 осіб з усіх верств населення і навіть з віддалених місцевостей. Виставку прийшлося продовжити на три дні.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У ЗДА

Засідання Мистецької Кураторії

через непогоду перенесено з 16 лютого на 22 лютого 1958 року.

Засідання з доповіддю проф. Дам'яна Горняткевича: „Найновіші публікації з ділянки українського мистецтва" відбудеться в суботу 22-го лютого 1958 р., о 6-ій год. веч. в приміщенні:

Ukrainian Institute of America
2 East 79th Street, N. Y. 21, N. Y.

Керівництво Кураторії.

ДІСТАВАВ ДОПОМОГУ ВІД МІСТА, ПЛАТЯЧИ ЗА МЕШКАННЯ $150 МІСЯЧНО

Ню Йорк. — Асистент окружного прокуратора Гаррі Волтерс повідомив, що Фелікс Фіґероа обманув департамент добродійности на 10,000 долярів тим способом, що зголошувався про допомогу, подаючи різні адреси замешкання і побираючи гроші як батько 5-ох родин. Вкінці він замешкав в апартаменті в Брукліні, де платив за мешкання 150 долярів на місяць.

● Данський король Фридерик І королева Інґрід заповіли на червень ц. р. свої відвідини у Фінляндії.

БІБЛІОГРАФІЯ

● Вісті Братства кол. Вояків 1 УД УНА. Рік VIII, ч. 7-10 (78-81). Листопад 1957, Мюнхен, 1957, стор. 48.

● Листи до Приятелів. Рік V, ч. 12 (58). Грудень 1957. Ню Йорк, 1957, стор. 16.

● Вісті Українських Інженерів. Рік VIII, ч. 5 (56). Ню Йорк, 1957, стор. 73-88.

● Жіночий Світ. Рік VIII, ч. 10 (91). Вінніпеґ, 1957. Жовтень, 1957, стор 24.

● Українське Православне Слово. Рік VIII, ч. 11 (листопад 1957), Савт Бавнд Брук, 1957, стор. 24.

● Вісник. Суспільно-політичний місячник. Ню Йорк, 1957. Рік XI, ч. 11 (109), листопад 1957, стор. 32.

● Бюлетень Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка. Сарсель, 1957, рік VIII, ч. 2 (19), ст. 20 (Циклостиль).

● Інформативний Листок Об'єднання Американсько-Українських Ветеринарних Лікарів. Рік VIII, ч. 29. Шикаґо, 1957, стор. 24.

● Український Місіонар у Бразилії. Рік XXII, ч. 10, жовтень, стор. 16, ч. 11, листопад, стор. 16. Прудентопіль, 1957.

● Овид. Рік VIII, ч. 11 (88). Торонто, 1957, стор 32.

● Наша Школа. Журнал Школи Українознавства. Ч. 1. Рік 4. Филаделфія. 1957, стор. 8.

● Біблос. Журнал бібліографії, критики і рецензій. Рік III, ч. 10 (30). Жовтень, 1957. Ню Йорк, 1957, стор. 16. (Циклостиль).

● Українська Літературна Газета. Місячник літератури, мистецтва, критики, наукового і громадського життя. Рік III, ч. 10 (28). Мюнхен, 1957, жовтень 1957, стор. 10.

● Вісник. Суспільно-політичний місячник. Рік XI, ч. 10 (108). Ню Йорк, 1957, стор. 32.

● Місіонар. Жовтень 1957. Рік XLI, ч. 10. Филаделфія, 1957, стор. 289-320.

● Европейський Рух. Рік I, ч. 1. Липень-серпень 1957. Авсбурґ, Німеччина, 1957, стор. 28.

● Самостійна Україна. Рік X, ч. 9 (105). Вересень 1957. Ню Йорк, 1957, стор. 24.

● Листи до Приятелів. Рік 5, ч. 10 (56). Ню Йорк, 1957, ст. 16

● Віра й Культура. Рік XX, ч. 10-11 (46-47). Вінніпеґ, 1957, стор. 32.

● Голос Спасителя. Рік 29, ч. 10. Йорктон, Саск., 1957, ст. 64.

● Kultura. Szkice, opowiadania, sprawozdania. No. 10 (120). Pazdziernik. Paryz, 1957, str. 160.

● Bulletin. Institute for Study of the USSR. No. 8. Munich, 1957 pages 64.

● Ukrainian Review. 4. Institute for the Study of the USSR. Munich, 1957, pages 168.

● Horyzons. Ukrainian Students' Review. Vol. II, No. 1-2 (2-3). New York ,1957, pages 124.

● Наше Життя. Рік XIV, ч. 9. Жовтень 1957. Филаделфія, 1957, стор. 32.

● Нові Дні. Універсальний ілюстрований журнал. Рік VIII, ч. 93. Жовтень 1957. Торонто, 1957, стор. 32.

● Віра й Культура. Рік XX, ч. 12 (48), жовтень 1957. Вінніпеґ 1957, стор. 32.

● Ми і Світ. Український магазин. Рік 8, жовтень 1957, Торонто, 1957, стор. 64.

● Овид. Рік VIII, ч. 11 (88). Шикаґо — Торонто, Буенос Айрес, 1957, сто. 32.

● Післанець Правди. Рік 31, ч. 9-10. Честер, Па., 1957, ст. 20.

● Католицька Акція. Рік VIII, ч. 9-10 (88-89), Едмонтон, 1957, стор. 12.

● Київ. Рік VIII, ч. 4 (42). Филаделфія, 1957, стор. 129-176.

● Овид. Рік VIII, ч. 10 (87). Торонто, 1957, стор. 32.

● Світло. Рік XX, ч. 10 (418), жовтень 1957. Торонто, 1957, ст. 48.

● Український Місіонар у Бразилії. Рік XXII, ч. 9. Вересень 1957. Прудентопіль, 1957, стор. 16.

● Українське Православне Слово. Рік VIII, ч. 9. Вересень 1957. Савт Бавнд Брук, 1957, ст. 24.

● Сумівський Інформатор Шикаґо. 1957, ч. 7, стор. 22 (Циклостиль).

● Saturn. Monthly Review, Vol. III, No. 4. August-September 1957, Paris, 1957, 136.

● Вісті Українських Інженерів. Рік VIII, ч. 3-4 (54-55). Травень-серпень 1957, Ню Йорк — Торонто, 1957, стор. 41-72.

● Українське Православне Слово. Рік VIII, ч. 10. Жовтень 1957. Савт Бавнд Брук, 1957, стор. 24.

● Вісник. Рік XXXIV, ч. 20. Вінніпеґ, 1957, стор. 16.

● Нові Дні. Універсальний ілюстрований журнал. Рік VIII, ч. 94, листопад 1957, стор. 32; ч. 95, грудень 1957, стор. 32. Торонто, 1957.

● Світло. Рік XX, ч. 11 (419), листопад 1957, стор. 48; ч. 12 (420), грудень 1957, стор. 48. Торонто.

● Ми і Світ. Український магазин. Рік 8, листопад 1057, ст. 64, грудень 1957, ч. 64. Торонто, 1957.

● Наше Життя. Рік XIV, ч. 10, стор. 32, ч. 11, стор. 32. Филаделфія, 1957.

● Сумівський Інформатор Шикаґо. Ч. 8, стощ. 22; ч. 9, стощ 26. Шикаґо, 1957. (Циклостиль).

● Український Самостійник. Рік 8, жовтень 1957. Мюнхен, 1957, стор. 48.

● Голос Спасителя. Листопад-грудень 1957. Рік 29, ч. 11-12, Йорктон, 1957, стор. 96.

● Kultura. Szkice, opowiadania, sprawozdania. Nr. 11 (121). Paryz, 1957, стор. 160.

● Proceedings, Vol. II, Paryz, New York, Toronto. Наукове Т-во ім. Шевченка. 1957, стор. 64.

● Most. Stvrtrocnik pre slovensku kulturu. Рік 4. ч. 4, стор. 145-190. Клівленд, 1957.

● The Ukrainian Bulletin. Рік X. ч. 21-22 (229-230), листопад 1957, стор. 12.

● Вісник. Суспільно-політичний місячник. Рік XI, ч. 12, грудень 1957. Ню Йорк, 1957, ст. 32.

● Українська Літературна Газета. Рік III, ч. 12 (30), грудень 1957. Мюнхен, 1957, стор. 10.

● Жіночий Світ. Ч. 11-12, листопад — грудень 1957. Вінніпеґ, 1957, стор. 28.

● Післанець Правди. Рік 31, ч. 11-12, листопад-грудень 1957. Честер, Па, 1957, стор. 22.

● Українське Православне Слово. Рік IX, ч. 1, січень, 1958, Савт Бавнд Брук, 1958, стор. 24.

● Український Вісник. Рік 28, ч. 3-4. Грудень 1957. Ню Йорк, 1957, стор. 24.

● Saturn. Monthly Review. International Commission Against Concentration Camp Practices. Paris, 1957, pabes 216.

● Ми і Світ. Український магазин. Рік 1958, ч. 1. Січень, Торонто, 1958, стор. 64.

● Жіночий Світ. Рік IX, ч. 1 (97). Січень 1958, стор. 32.

● Церква й Життя. Орган Українського Православного Б-ва ім. Митрополита Василя Липківського. Рік I, ч. 1, липень-серпень 1957, стор. 16; ч. 2 вересень-жовтень 1957, стор. 16. Шикаґо, 1957.

● Український Самостійник. Рік VIII, ч. 4 (398), грудень 1957. Мюнхен, 1957, стор. 48.

● Листи до Приятелів. Рік VI, ч. 1, січень 1958. Ню Йорк, 1958, стор. 16.

● Учительське Слово. Журнал українських педагогів у вільному світі. Рік III, ч. 10 (21), грудень 1957. Торонто, 1957, ст. 16.

● Біблос. Рік IV, ч. 1-2 (33-34). Січень-лютий 1958. Ню Йорк, 1958, стор. 16. (Циклостиль).

● Вісті Українських Інженерів. Рік VIII, ч. 6 (57), листопад-грудень 1957. Ню Йорк, 1957, стор. 89-104.

● Oriento Europeo. Рік VII, ч. 27, липень-вересень 1957, Мадрид, 1957, стор. 253-376.

● Institute for the Study of the USSR. Bulletin. Vol. IV, No. 10. October 1957, pages 56.

● Місія України. Орган Спілки Визволення України. 1957, ч. 3. Жовтень-листопад. Торонто, 1957, стор. 24.

● Kultura. Szkice ,opowiadania, sprawozdania, Nr. 12 (122). Paryz, 1957, str. 160.

● Вісник. Рік 35, ч. 1 (1053). Вінніпеґ, 1958, стор. 16.

● Канадійський Ранок. Рік 52, ч. 889-900. Вінніпеґ, 1957, ст. 16.

● The Ukrainian Review. IV, Vol. IV, No. 4. Winter, 1957. A Quarterly Magazine. London, 1957, pages 96.

● Музейні Вісті. Рік III, ч. III-IV. Онтаріо, Каліфорнія, 1957, стор. 40.

● Світло. Рік XXI, ч. 1 (421). Січень 1958, Торонто, 1958, ст. 64.

● The Slavic and East European Journal. Vol. XV, No. 4. Winter 1957. Detroit, 1957, pages 243-320.

● Нові Дні. Універсальний ілюстрований місячник. Рік IX, ч. 97, лютий 1957. Торонто, 1957, стор. 32.

НАГОРОДЖЕННЯ ЛЕТУНА В „КОСМІЧНІ ПРОСТОРИ"

Ген. Отис О. Бенсон, праворуч, нагороджує спеціяльним відзначенням летуна Доналда Г. Фарелла, що відбув пробний симульований „лет у космічні простори", перебуваючи на протязі 7 днів у герметично замкненій кабіні.

● У Чехословаччині щойно тепер оприлюднено подробиці арештування, засуду й страти бандита Вацлава Мралека, якого поліція даремне шукала протягом шістьох років. Злочинець, що мав за собою довгу чергу вбивств, насильств і грабунків, попався в руки поліції цілком випадково: зачепивши на вулиці своїм автом чиєсь запарковане авто, почав утікати і наїхав просто на поліційну патрулю, яка спершу не знала, кого затримала. Його судили наглим судом і стратили 29 грудня і. р. Чеська публіка закидає поліції, що вона вміє арештувати тільки невинних „ворогів народу", учених шпигунів і т. д., але не бореться з злодіями і грабіжниками.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. Дж. — Збори Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 270, відбудуться в четвер, 20-го лютого 1958 р., о год. 7-ій веч., в УНДомі при 433 Hoboken Ave. Проситься всіх членів взяти чисельну участь. На порядку: вибір делеґата на 24-ту конвенцію УНСоюзу. Довгуючих членів проситься вирівняти свої залеглості. — Т. Гіль, предс.; М. Баран, фін. секр.; С. Островський, рек. секр.

„Дослідник" повинен кружляти довкола Землі чотири роки

Ню Йорк. — Голова контрольної лябораторії при Армійській Аґенції для Справ Керованих Ракет д-р Волтер Гойссерман заявив на пресовій конференції в готелі „Білтмор", що перший американський штучний сателіт „Дослідник" повинен кружляти довкола Землі впродовж 4-ох років. Давніше час кружляння „Дослідника" оцінювали менше докладно і визначили його на два до 12-ох років. Д-р Гойссерман докладніше описував третю горішню ракету, в якій знаходився штучний місяць, та подав деякі виснення про техніку випущення штучного місяця в космічні простори. — Одночасно повідомляють із лябораторії при Технологічному Інституті в Каліфорнії, що армія старатиметься випустити другий штучний сателіт перед 1-им квітня цього року. Той другий сателіт подаватиме докладніші відомості про космічну радіяцію як „Дослідник", якого випустили перед північчю 31-го січня цього року. Один його радіовий апарат замовк 12-го лютого, а другий ще працює.

Судан закидає Єгиптові імперіялістичні затії

Хартум, Судан. — Суданський міністер закордонних справ скликав пресову конференцію, на якій публічно закинув Єгиптові, що той ультимативно зажадав зречення в користь Єгипту всієї суданської території на північ від 22-ої паралелі і що задля підтримання цієї своєї вимоги Єгипет почав пересувати війська в сторону Судану. Суданський уряд — заявив міністер — рішив боронити тієї території і не піддатися натискові Єгипту. Суданський прем'єр Абдуллаг Халліл хотів телефонічно получитися з єгипетським президентом Гамалем Нассером, але зміг розмовляти тільки з єгипетським міністром внутрішніх справ. 22-гу паралелю прийнято за кордон між Єгиптом і Суданом в договорі з 1936 року, коли Англія і Єгипет Судані. Вправді у 1951 році цей договір скасовано, рішивши признати Суданові самостійність, але Єгипет не зговстановили „кондомініюм" в лосив ніяких застережень проти кордонів Судану, коли той останній проголосив 1-го січня 1956 року свою суверенність. Зате 29 січня ц. р. Єгипет запротестував, що Судан перевів вибори на терені, що його Єгипет ніби уважав своїм, а 13 лютого ц. р. Єгипет повідомив Судан, що він, Єгипет, переводитиме плебісцит за злуку з Сирією також на землях на північ від 22 паралелі і що для цієї цілі висилає туди свою „виборчу комісію" під військовою охороною. В Єгипті не заперечено всім тим фактам, а тільки заперечено, що не переводиться ніякого пересування військ в сторону Судану.

● Пані М. Латоррака з Рутерфорду, Н. Дж., в день свого народження дістала подарунок просто з уст свого чоловіка. Вони обидвоє відзначали це свято в ресторані, і пан Майкел замовив собі устриці. Пережовуючи устрицю, він відчув на зубах щось тверде. Це була перлина, оцінена у ювеліра на 30 долярів. Пан Майкел, звичайно, подарував її своїй жінці.

Кожний свідомий українець і кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників

Посмертні Згадки

ЮРІЙ ГВІЗДЬ, довголітній член УНСоюзу і Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 234 в Елизабеті, Н. Дж, упокоївся в Бозі ,дня 2-го лютого 1958 р., проживши 61 років. Похорон відбувся 5-го лютого, від укр. кат. церкви св. Володимира в Елизабеті. Покійний походив зі села Теплиці, пов. Ярослав, Зах. Україна. Полишив у смутку дружину Анну, 2 доньки Ольгу і Емілію, обидві замужні і члени УНСоюзу. Громада з жалем відпровадила на вічний спочинок заслуженого громадянина, що належав й до інших місцевих організацій, довший час був рек. секретарем УНДому, рек. секретарем і контролером Відділу, й не жалів датків на народні цілі. — В. П. П !
І. Іваник, секр.

ГАВРИЇЛ МОЗДІР, довголітній член Т-ва „Запорозька Січ" 317 Відділу УНСоюзу в Сиракюзах, Н. Й., помер, дня 1-го лютого 1958 р., на 67-му році життя. Покійний походив зі с. Чорнолозці, пов Товмач, Зах. Україна. До УНСоюзу вступив у 1924 році. Полишив у смутку дружину Анну і дітей Татяну, Григорія, Івана та Михайла. Похорон відбувся 4-го лютого 1958 р. і тіло Покійного спочило на українському кат. цвинтарі св. Йоана. — —В. П. П !

ІВАН РОБАК, довголітній член Т-ва „Українська Січ", Відд. 39 в Сиракюзах, Н. Й., помер 8-го лютого 1958 р., проживши 72 роки. Покійний народився в Тарнові, Польща, до ЗДА прибув в 1906 році. Був членом УНДому та парафіянином греко-кат. церкви св. І. Хрестителя в Сиракюзах. Полишив у смутку дружину Катерину, 2 доньки і 4-ох синів. Похорон відбувся 10-го лютого 1958 р., з заведения п. П. Мацка до греко-кат церкви, а опісля на парохіяльний цвинтар, при участі Родини, Членів Т-ва та Приятелів. — В. П. П !
Управа

СТЕФАН ХОХЛА, довголітній член Відд. 61 у Лейтроб, Па., помер 16-го січня 1958 р., в Ельрама, Па., по короткій недузі, на удар серця. Полишив у смутку дружину, одну доньку, брата Михайла і дві сестри. Похоронений 18-го січня на цвинтарі св. о. Миколая у Мікіспорт, Па. — В. П. П !
А. Скубляк, предс.

• РОЗШУКИ •

Д-р. мед. Михайло КУЛИК, з Львова, правдоподібно в 1955 році перебував в Ню Йорку. Прошу відгукнутись на адресу:
Йосифа КУЗЬ
107 Court Street
Georgetown, Ky.

Розшукую рідного брата ЕЛИСЕЯ з Родиною. Розшукує брат Павло В. Писати на адресу:
UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
(for Pawlo P.)
P. O. Box 1661, Phila 5, Pa., USA

Пошукую земляка ОСИПА ПАВЛИШИНА, родом зі Старої Бірчі, пов. Перемишль. Маю для нього важні вістки з дому. Хто знав би про його адресу, прошу ласкаво писати на адресу:
Stefan BENKO
1049 N. Drake Ave.
Chicago 51, Ill., USA
Tel.: CApitil 7-1733

Пошукую МАРІЮ ДУБІЛЬ, з села Наконечне, пов. Яворів, яка виїхала до Канади. Хто знав би про неї, прошу писати на адресу:
Hryhorij KANUS
1025 N. Rockwell Street
Chicago 22, Ill.

Пошукую СТЕФАНА ПІДЛАСЬКОГО, зі села Шкло, пов. Яворів, який виїхав до Канади. Писати прошу на адресу:
Hryhorij KANUS
1025 N. Rockwell Street
Chicago 22, Ill.

ТАРЗАН, ч. 4014. Дика боротьба!

Божевільний поклонник Місяця кинув свою жертву і з піною на устах, з вишкіреними іклами скочив на Тарзана!

Вони враз попадали на підлогу, шматуючи один одного немов мавп'ячі самці.